VAD-leerlingenbevraging

in het kader van een drugbeleid op school

Syntheserapport schooljaar 2011-2012

Colofon

Auteur

Sarah Melis, stafmedewerker VAD

Redactie

Ilse Bernaert, stafmedewerker VAD
Johan Rosiers, stafmedewerker VAD
Marijs Geirnaert, directeur VAD

Verantwoordelijke uitgever

F. Matthys, Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
Wettelijk depotnummer: D/2013/6030/18

VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

Inhoud

1. Inleiding

Adolescentie is de periode bij uitstek waarin jongeren geconfronteerd worden met drugs en druggebruik. Hierbij denken we niet alleen aan cannabis of andere illegale drugs, maar vooral aan de legale genotsmiddelen alcohol en tabak. Jongeren zijn dus een belangrijke doelgroep voor preventieve acties en het onderwijs is de sector bij uitstek om hen te bereiken. Dit behoort dan ook tot de vakoverschrijdende eindtermen van het secundair onderwijs: leerlingen de risico's van genotsmiddelen leren kennen en hen hier assertief mee leren omgaan. Toch is dat niet zo eenvoudig: verschillende jongeren springen op heel verschillende manieren om met genotsmiddelen en het experimenteergedrag vindt zowel binnen als buiten de schoolmuren plaats.

Sinds 1998 heeft VAD van de Vlaamse overheid de opdracht gekregen om preventie op school te stimuleren en te ondersteunen. Hiervoor wordt gewerkt met 'Een drugbeleid op school'. Een drugbeleid op school kent vier pijlers: regelgeving, educatie, structurele maatregelen en begeleiding[1]. Door systematisch te werken volgens deze 4 pijlers, vervullen scholen hun pedagogische taak, nemen zij duidelijke standpunten in over de omgang met genotsmiddelen op school en zijn zij voorbereid op eventuele problemen op school ten gevolge van alcohol- of druggebruik.

Naast het draaiboek 'Een drugbeleid op school' en diverse educatieve pakketten, is de VAD-leerlingenbevraging onderdeel van het preventieve aanbod naar scholen toe. De bevraging biedt de deelnemende scholen een zicht op het middelengebruik van de leerlingen (frequentie en hoeveelheid van gebruik, motieven, houding van vrienden, beschikbaarheid van illegale drugs...). Er wordt gepeild naar het tabak-, alcohol-, cannabis- en ander illegaal druggebruik, psychoactieve medicatie en gokken. De bevraging is bovendien opgesteld volgens dezelfde pijlers als een gezondheidsbeleid. Scholen ontvangen een individueel rapport met hun resultaten. Door een analyse van de beginsituatie hoort de school wat er leeft onder de leerlingen en kan een school gericht zijn drugbeleid ontwikkelen, bijsturen of evalueren.

Jaarlijks schrijven ongeveer 70 tot 80 scholen zich in. Dit geeft de unieke mogelijkheid om ook op Vlaams niveau het middelengebruik bij jongeren te monitoren. In dit rapport vindt u de resultaten van de leerlingenbevraging uit het schooljaar 2011-2012 volgens een steekproef conform de Vlaamse schoolpopulatie.

---

[1] Meer informatie rond een gezondheidsbeleid op school en specifiek rond een drugbeleid op school is te vinden op http://www.vad.be/sectoren/onderwijs/secundair-onderwijs/een-beleid-opzetten.aspx en www.vigez.be/gezondeschool

2. Methode

2.1. Procedure

Via een algemene mailingoproep en via de lokale en regionale preventiewerkers licht VAD de scholen in over het aanbod een leerlingenbevraging te organiseren. De scholen schrijven zich vrijwillig in. De bevraging verloopt gedurende het hele schooljaar. Nadien nemen de scholen deel aan een verplichte vorming, waarop zij hun rapport ontvangen. Verdere ondersteuning wordt op vrijwillige basis gegeven door de regionale CGG-preventiewerkers.

De vragenlijst wordt op papier ingevuld. Het invullen duurt ongeveer een lesuur. De school organiseert zelf de bevraging, maar ontvangt wel een procedurehandleiding. Alle leerlingen van een school dienen bevraagd te worden en dit tegelijkertijd. Indien dit niet mogelijk is (wegens bijvoorbeeld stages), dient de bevraging binnen 1 week plaats te vinden. Afname mag niet gebeuren de week na een vakantieperiode.

Anonimiteit wordt gegarandeerd voor de leerlingen, alsook voor de scholen. De scholen ontvangen een geanonimiseerd rapport via het toekennen van een nummer, waarbij enkel de school zelf, VAD en de preventiewerker kunnen weten over welke school het gaat.

2.2. Vragenlijst

De vragenlijst is opgebouwd volgens de vier pijlers van een drugbeleid en omvat volgende thema's:

- Demografische gegevens
- Prevalentie en frequentie van tabak, alcohol, cannabis, andere illegale drugs, medicatie, gokken
- Beginleeftijd van middelengebruik
- Motieven om wel of niet alcohol en cannabis te gebruiken
- Beschikbaarheid van genotsmiddelen
- De perceptie op het middelengebruik in de vriendenkring
- De verwachte reactie van vrienden en ouders op het proberen of gebruiken van cannabis en de eigen reactie op het gebruik van vrienden
- Kennis van het schoolreglement en de procedures
- Kennis van het begeleidingsaanbod op school
- Kennis van de legale en illegale middelen en van de wetgeving
- Attitudes tegenover middelen en mening over schadelijkheid van middelengebruikspatronen
- Vertrouwensfiguren
- Sfeer op school

2.3. Steekproef

In het schooljaar 2011-2012 namen in totaal 39.999 leerlingen uit 68 verschillende scholen deel aan de bevraging. De response rate bedroeg 89%. Uitval was vooral te wijten aan toevallige afwezigheid van leerlingen op het moment van de afname of aan organisatorische omstandigheden op de school. De data cleaning van de ruwe data gebeurde voor de steekproeftrekking. Als een vragenlijst voldeed aan één van de drie volgende criteria, werd de volledige vragenlijst geweerd: als zowel leeftijd, geslacht als onderwijsvorm niet waren ingevuld, als een respondent antwoordde de fictieve drug NTSC ('dummy variabele') te gebruiken, of als een leerling beweerde elk afzonderlijk product van een bepaald middel dagelijks te gebruiken (bijvoorbeeld bier en wijn en sterke dranken en aperitieven en alcopops).

Daarbij werden ook enkel leerlingen tussen 12 en 18 jaar geselecteerd voor de steekproeftrekking. Dit om de vergelijkbaarheid met andere onderzoeken te bevorderen en om de vergelijkbaarheid van de jongeren in de derde graad tussen de verschillende onderwijsvormen te kunnen behouden. Uiteindelijk werd een representatieve steekproef getrokken uit 34.757 leerlingen, conform de Vlaamse verdeling van de schoolpopulatie in het jaar 2011-2012 naar geslacht, onderwijsvorm en onderwijsjaar. Leerlingen in hun zevende leerjaar werden niet opgenomen in de steekproef om de vergelijkbaarheid met andere onderwijsvormen te behouden. De steekproef bevat leerlingen uit de A-stroom, B-stroom, het ASO, TSO en BSO. Het KSO en het deeltijds onderwijs werden niet opgenomen, omdat te weinig scholen deelnamen om een representatieve steekproef te kunnen trekken. In de steekproef zijn 6083 leerlingen opgenomen, wat een betrouwbaarheidsinterval oplevert van 1,5% (betrouwbaarheidsniveau 99%).

2.4. Data- verwerking en statische analyse

De vragenlijsten werden ingescand door een professioneel extern bureau. Er gebeurde een kwaliteitscontrole met een aantal willekeurig gekozen vragenlijsten.

Voor de analyses werd gebruik gemaakt van de statistische software SPSS 18. Per variabele werd onderzocht of er verschillen waren naargelang leeftijdscategorie, min-16 en 16-plus, geslacht of onderwijsvorm. Ook werden bij vergelijkingen naar onderwijsvorm enerzijds de A-stroom en B-stroom onderling vergeleken en anderzijds het ASO, TSO en BSO (tweede en derde graad).

Analyses gebeurden met non-parametrische testen. Enkel significante resultaten werden in de teksten besproken, dit wil zeggen indien het resultaat de significantietoets doorstond bij $\alpha=0{,}01$ en de meest passende associatiemaat boven 0,2 lag.

2.5. Aanvullende opmerkingen

De responscategorieën die peilen naar de frequentie waarmee een bepaald middel gebruikt wordt (gaande van nooit tot dagelijks), worden in het rapport verder opgedeeld. Het eerste onderscheid is 'nooit' versus 'ooit' een bepaald middel gebruikt hebben. De categorie 'ooit' wordt verder opgedeeld in 'ooit, maar niet het laatste jaar' en 'gebruikt in het laatste jaar'. Ten slotte wordt de categorie 'laatste jaar' verder opgedeeld in occasioneel gebruik en regelmatig gebruik.

Occasioneel gebruik verwijst naar '1 keer per maand of minder' en 'meerdere keren per maand', m.a.w. gebruik tijdens het afgelopen jaar, maar niet wekelijks.

Regelmatig gebruik verwijst naar '1 keer per week', 'meerdere keren per week' en 'dagelijks', m.a.w. wekelijks tot dagelijks gebruik.

Nooit	Ooit		
	Niet het laatste jaar	Laatste jaar	
		Occasioneel	Regelmatig

Figuur 1: schematische voorstelling van de prevalentie opdelingen

Leerlingen uit de middenschool werden opgedeeld naar A-stroom en B-stroom. Besprekingen van de resultaten naar de onderwijsvormen ASO, TSO en BSO betreft enkel leerlingen uit de tweede en derde graad.

3. Resultaten

3.1. Tabak

De meerderheid van de jongeren (67,3%) heeft nog nooit tabak gerookt. Onder de 32,7% jongeren die wel ooit een sigaret hebben gerookt, is 10,8% hiermee gestopt en heeft 21,9% nog in het jaar voor de bevraging gerookt. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren voor het eerst een sigaret roken, is 14,4 jaar[2].

De helft van de laatstejaarsgebruikers is een regelmatige roker (11,9% van alle leerlingen). Slechts weinig regelmatige rokers houden het bij een of enkele sigaretten per week, het merendeel (8,1% van alle leerlingen) zijn dagelijkse rokers. De meeste dagelijkse rokers roken minder dan 10 sigaretten per dag en 35,5% rookt meer dan 10 sigaretten per dag.

Extractie uit tabel 2a: Prevalentie en frequentie van tabak (alle leerlingen)	
Nooit	67,3%
Ooit	32,7%
Laatste jaar	21,9%
Occasioneel	10,0%
Regelmatig	11,9%
Dagelijks	8,1%

ANALYSE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Tussen de groep van 12-14-jarigen en 15-16-jarigen neemt het aantal ooitrokers het sterkst toe. Terwijl 15,2% van de 12-14-jarigen ooit al eens tabak rookte, stijgt dit cijfer tot 41,6% bij de 15-16-jarigen en 53,3% bij de 17-18-jarigen. Eenzelfde doorgetrokken stijging per leeftijdscategorie geldt ook voor het laatstejaarsgebruik en het regelmatig gebruik: 10,0% van de 15-16-jarigen en 17,5% van de oudste leerlingen zijn dagelijkse rokers.

Bij de oudste leerlingen is 17,5% een dagelijkse roker

Extractie uit tabel 2a: Prevalentie en frequentie van tabak naar leeftijd						
	Nooit	Ooit	Laatste jaar	Occasioneel	Regelmatig	Dagelijks
12-14	84,8%	15,2%	8,3%	4,9%	3,4%	1,6%
15-16	58,4%	41,6%	29,4%	14,4%	15,0%	10,0%
17-18	46,7%	53,3%	37,0%	13,7%	23,3%	17,5%

In vergelijking met de resultaten van 2010/2011, is er geen toename tussen 15-16-jarigen en 17-18-jarigen in het aantal sigaretten dat dagelijks gerookt wordt. In die vorige bevraging steeg het percentage leerlingen dat meer dan 10 sigaretten per dag rookte van 32,6% bij de 15-16-jarigen naar 43,2% bij de 17-18-jarigen. Voor dit schooljaar zijn die percentages respectievelijke 36,5% en 35,1%, en is er dus geen sprake meer van een stijging.

Hoewel de verkoop van tabak aan jongeren onder de 16 jaar verboden is, geeft 21,3% van hen aan ooit tabak te hebben gerookt. 12,6% rookte ook het laatste jaar en 5,5% van de leerlingen onder de 16 jaar is een regelmatige roker.

[2] Gemiddelde beginleeftijden worden berekend op de antwoorden van de groep 17-18 jarigen

Tussen jongens en meisjes is er een niet-significant verschil van 4,4% in het ooitgebruik. Jongens en meisjes verschillen verder niet in rookgedrag.

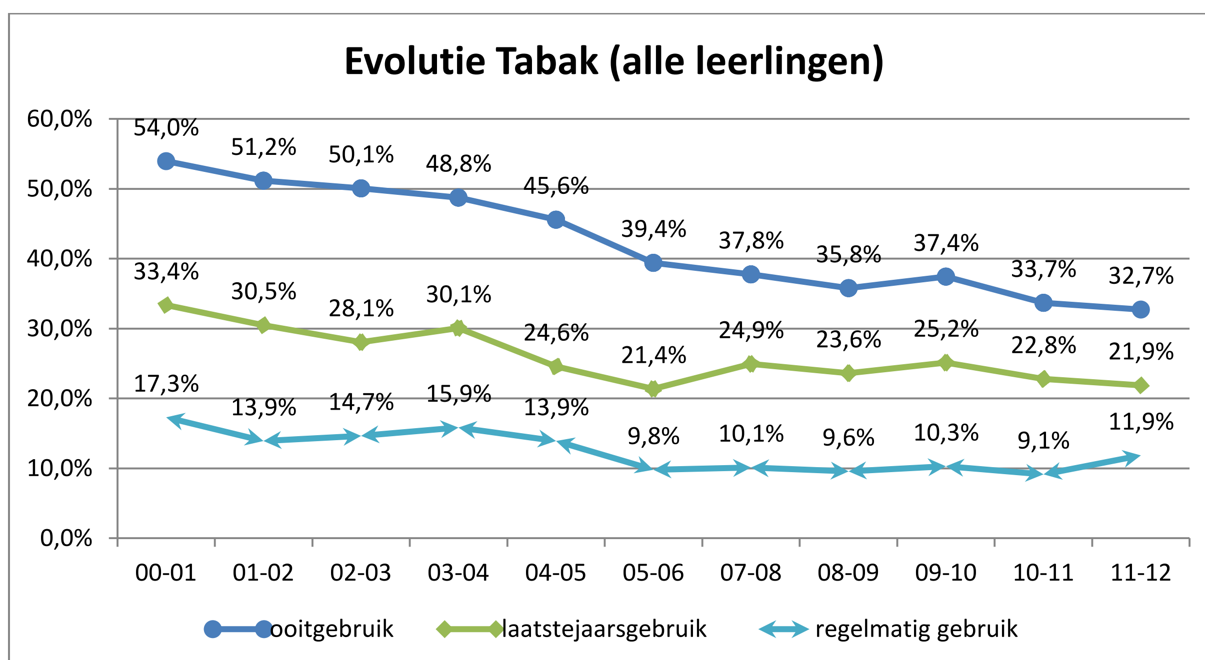
Extractie uit tabel 2a: Prevalentie en frequentie van tabak naar geslacht						
	Nooit	Ooit	Laatste jaar	Occasioneel	Regelmatig	Dagelijks
jongens	65,1%	34,9%	23,5%	9,7%	13,7%	9,9%
meisjes	69,5%	30,5%	20,3%	10,4%	9,9%	6,3%

Naar onderwijsvorm is er een verschil tussen leerlingen uit de A-stroom en leerlingen uit de B-stroom. In de A-stroom heeft 9,8% ooit gerookt en in de B-stroom is dit 25,6%. Verder geeft in het ASO een grote meerderheid aan nooit te hebben gerookt (67,9% tegenover 50,7% in het TSO en 44,8% in het BSO). Onder laatstejaarsgebruikers, geven leerlingen uit het BSO vaker aan een regelmatige roker te zijn dan in de andere onderwijsvormen. In het BSO geeft 30,0% aan een regelmatige roker te zijn, tegenover 18,0% in het TSO en 8,1% in het ASO. Onder de dagelijkse rokers zijn er grote verschillen in het aantal sigaretten dat per dag gerookt wordt. Terwijl in het ASO 13,5% van de dagelijkse rokers meer dan 10 sigaretten per dag rookt, is dit 31,9% in het TSO en 45,2% in het BSO.

De verschillen tussen de A-stroom en B-stroom of tussen het ASO en BSO zijn ook deels te verklaren door leeftijd. Leerlingen uit de B-stroom en het BSO zijn gemiddeld ouder dan leerlingen uit de A-stroom of het ASO. Houdt men rekening met de leeftijd, dan zijn de verschillen tussen de onderwijsvormen kleiner.

Extractie uit tabel 2a: Prevalentie en frequentie van tabak naar onderwijsvorm						
	Nooit	Ooit	Laatste jaar	Occasioneel	Regelmatig	Dagelijks
A-stroom	90,2%	9,8%	4,7%	2,7%	2,0%	0,5%
B-stroom	74,4%	25,6%	16,5%	9,1%	7,4%	5,1%
ASO	67,9%	32,1%	21,8%	13,8%	8,1%	4,4%
TSO	50,7%	49,3%	33,2%	15,2%	18,0%	12,2%
BSO	44,8%	55,2%	39,6%	9,7%	30,0%	24,3%

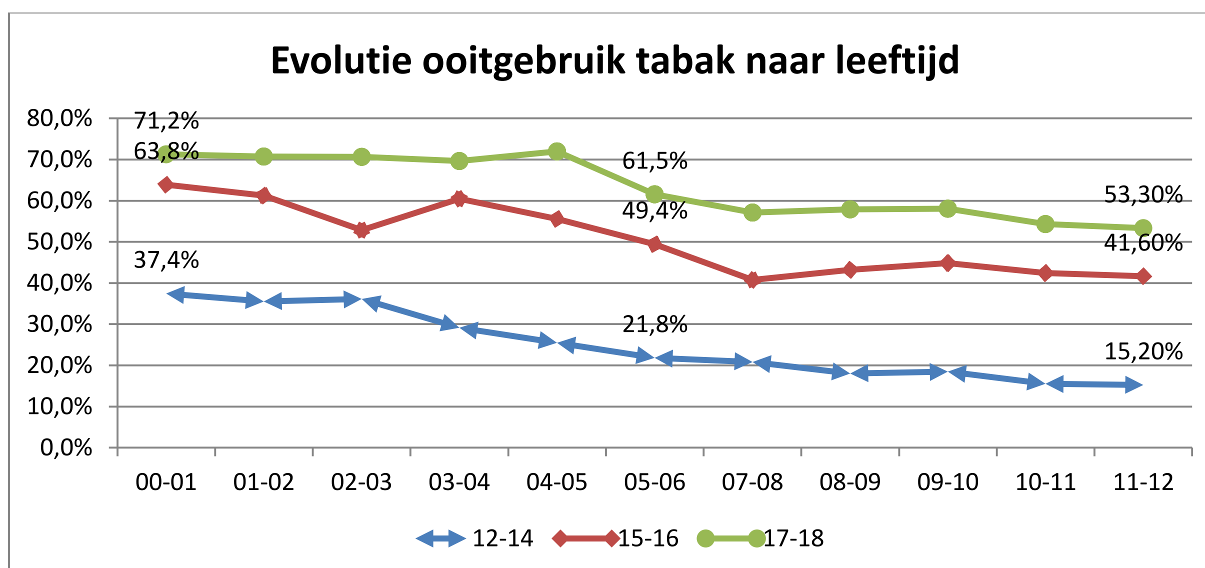
EVOLUTIES

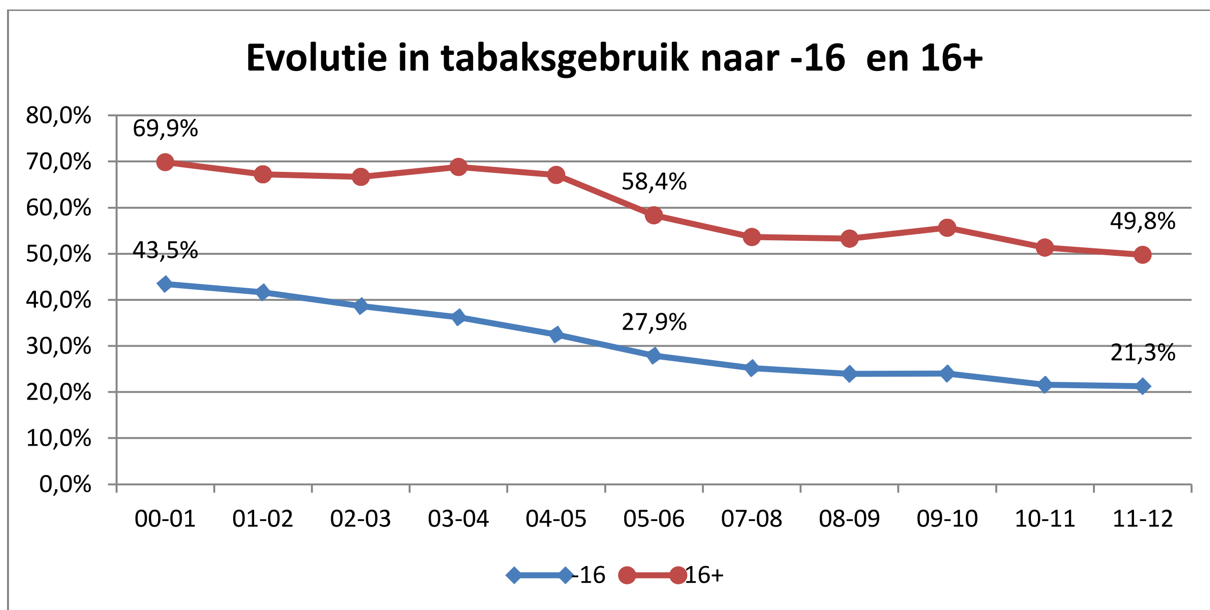

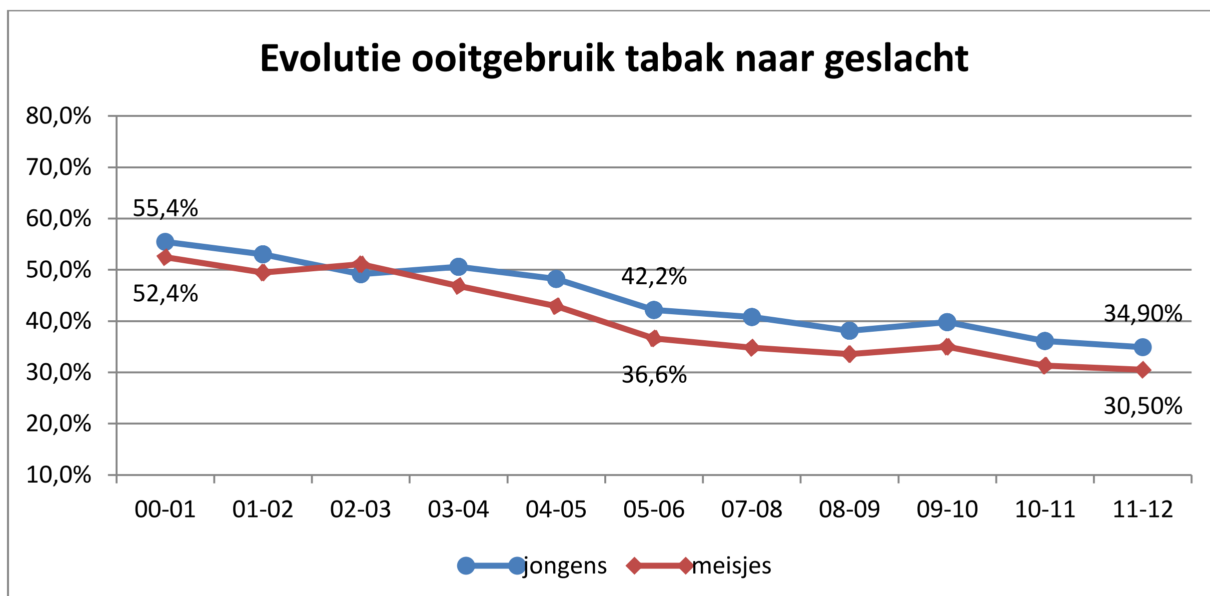
De algemeen sterke daling in het ooitgebruik van tabak over de laatste 10 jaren zet zich door. Voor het schooljaar 2011-2012 wordt het laagste cijfer ooit opgetekend. Toch is er blijvende aandacht nodig voor de jongeren die wel experimenteren en verder evolueren naar regelmatig gebruik: 1 op de 10 leerlingen is namelijk een regelmatige roker.

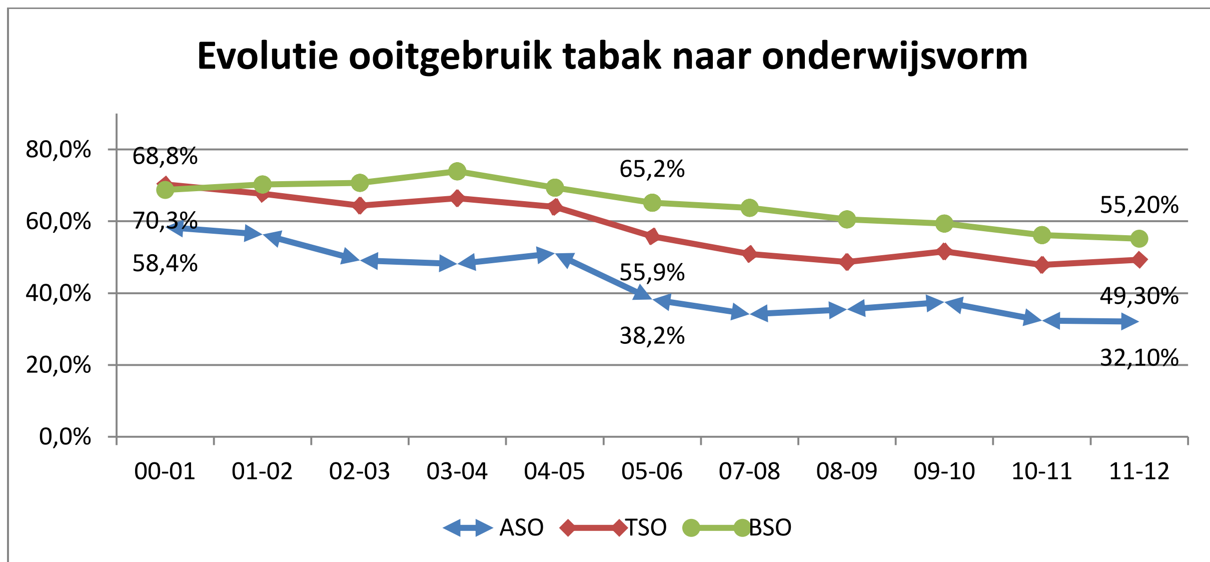
Dit jaar is er een lichte stijging in het aantal regelmatige gebruikers. Met een resultaat van 11,9% wordt zelfs het hoogste cijfer sinds 2004/2005 opgetekend. Verdere bevragingen zullen duidelijk maken of er sprake is van een nieuwe trend.

De daling in het tabaksgebruik heeft zich gelijk doorgezet binnen de verschillende leeftijdscategorieën en tussen jongens en meisjes. Enkel naar onderwijsvorm heeft de daling zich sterker doorgezet in het ASO dan in het TSO en BSO.

Evolutie in tabaksgebruik naar -16 en 16+
80,0%
70,0%
60,0%
50,0%
40,0%
30,0%
20,0%
10,0%
0,0%
69,9%
58,4%
49,8%
43,5%
27,9%
21,3%
00-01
01-02
02-03
03-04
04-05
05-06
07-08
08-09
09-10
10-11
11-12
-16
16+

Evolutie ooitgebruik tabak naar geslacht
80,0%
70,0%
60,0%
50,0%
40,0%
30,0%
20,0%
10,0%
55,4%
52,4%
42,2%
36,6%
34,90%
30,50%
00-01
01-02
02-03
03-04
04-05
05-06
07-08
08-09
09-10
10-11
11-12
jongens
meisjes

3.2. Alcohol

Alcohol is het enige genotsmiddel dat door de meerderheid van de jongeren ooit gebruikt wordt. 68,1% van alle leerlingen heeft ooit alcohol gedronken en 58,8% dronk ook het afgelopen jaar. Gemiddeld drinken jongeren rond hun 14 jaar voor het eerst een glas alcohol.

De leerlingen die nooit alcohol hebben gedronken (31,9% van alle leerlingen) zeggen dit niet te doen omdat men alcohol niet nodig heeft (73,8%), alcohol ongezond vindt (50,5%) en omdat men alcohol gevaarlijk vindt (47,1%). Van de jongeren onder de 16 jaar die geen alcohol drinken, geeft 40,3% aan dit niet te doen omdat alcohol nog verboden is voor hen.

Extractie uit tabel 3a: prevalentie en frequentie van alcohol (alle leerlingen)	
Nooit	31,9%
Ooit	68,1%
Laatste jaar	58,8%
Occasioneel	41,2%
Regelmatig	17,6%

Aan het einde van het secundaire onderwijs hebben bijna alle leerlingen ooit alcohol gedronken. Onder 17-18-jarigen heeft 89,3% ooit alcohol gedronken. 81,8% dronk tijdens de maand voor de bevraging alcohol en 38,7% drinkt regelmatig alcohol. Motieven om alcohol te drinken zijn met stip voor de gezelligheid met vrienden (81,6%) en omdat men er zin in had (65,3%).

67,4% van alle 17-18-jarigen is ooit al eens dronken geweest, 21,6% was dit het afgelopen jaar. 37,7% heeft ooit aan binge drinking[3] gedaan.

Het dagelijks gebruik van alcohol komt bij jongeren uitzonderlijk voor. Wel is 5,5% van de 17-18-jarigen regelmatig dronken. 14 à 15% van alle jongeren geeft aan alcohol te drinken om zich goed te voelen, om hun zorgen te vergeten of om dronken te worden. Nog eens 10,0% drinkt tegen de verveling. Deze motieven kunnen wijzen op een verhoogd risicogedrag.

[3] Definitie binge drinking: het binnen een tijdspanne van 2 uur 4 à 6 glazen alcohol drinken, met de bedoeling om dronken te worden

Een groot deel van de jongeren heeft al eens een slechte ervaring gehad na het drinken van alcohol. Voor de meesten bleef dit beperkt tot misselijk worden. 46,2% van alle jongeren die het afgelopen jaar alcohol dronken, werd hierdoor misselijk. Dat teveel alcohol al eens kan leiden tot een ruzie of een gevecht, ondervond 12,9% van de laatstejaarsgebruikers. 7,8% van de jongeren had al eens seks waar men achteraf spijt van had. 6,5% beschadigde al eens eigendommen onder de invloed van alcohol. In de problemen komen op school of met de politie ten gevolge van alcohol bleef zeer beperkt.

ANALYSE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Terwijl net iets minder dan de helft van de 12-14-jarigen ooit al eens alcohol heeft gedronken (45,7%), stijgt dit bij 15-16-jarigen tot de overgrote meerderheid (83,0%). In de oudste leeftijdscategorie heeft amper 10,7% nog nooit alcohol gedronken en dronk 18,0% geen alcohol tijdens de maand voor de bevraging.

Kijken we naar hoeveel glazen laatstejaarsgebruikers dan wel drinken, zien we dat 12-14-jarigen gemiddeld 1,5 glas alcohol gedronken hebben in de week voor de bevraging (42,4% van de laatstejaarsgebruikers dronk in de voorgaande week). 15-16-jarigen dronken gemiddeld 3 glazen (60,3% dronk in die week) en 17-18-jarigen gemiddeld 6 glazen (72,9% dronk in die week). In totaal drinkt 3,4% van alle 12-14-jarigen, 21,5% van alle 15-16-jarigen en 38,7% van alle 17-18-jarigen regelmatig alcohol.

Alcohol is verboden onder 16 jaar. Toch heeft 54,1% van de min-16-jarigen ooit alcohol gedronken.

Extractie uit tabel 3a: prevalentie en frequentie van alcohol naar leeftijd					
	Nooit	Ooit	Laatste jaar	Occasioneel	Regelmatig
12-14	54,3%	45,7%	31,7%	28,3%	3,4%
15-16	17,0%	83,0%	76,2%	54,8%	21,5%
17-18	10,7%	89,3%	85,2%	46,4%	38,7%

De VAD richtlijn voor alcoholgebruik onder de 16 jaar is, conform de wetgeving, geen alcoholgebruik. Toch heeft 54,1% van de min-16-jarigen ooit alcohol gedronken en dronk 41,5% het laatste jaar.

De VAD richtlijn voor alcoholgebruik bij jongeren tussen de 16 en 18 jaar stelt dat jongeren slechts op maximum 2 gelegenheden per week alcohol mogen drinken en dat men per gelegenheid niet meer dan 2 (1 à 2 voor meisjes) standaardglazen alcohol mag drinken. Dit mag ook geen wekelijkse gewoonte zijn. In onze steekproef geeft 34,7% van de jongeren ouder dan 16 jaar aan elke week alcohol te drinken. 36,2% van degene die het laatste jaar alcohol hebben gedronken, geeft aan de week voor de bevraging meer dan 4 glazen alcohol te hebben gedronken.

Ook de prevalentie van dronkenschap en binge drinking stijgt naarmate jongeren ouder worden. Van alle 12-14-jarigen was 12,0% ooit dronken, bij 15-16-jarigen stijgt dit tot 45,9% en bij 17-18-jarigen tot 67,3%. Tijdens het afgelopen jaar is 32,7% van de 15-16-jarigen en 50,9% van de 17-18-jarigen eens dronken geweest. Evengoed zegt 16,5% van de 17-18-jarigen ooit wel dronken te zijn geweest, maar niet meer in het afgelopen jaar.

Extract uit tabel 3m: prevalentie en frequentie van dronkenschap (alle leerlingen)		
	ooit	laatste jaar
12-14	12,0%	6,3%
15-16	45,9%	32,7%
17-18	67,3%	50,9%
totaal	35,9%	25,3%

De cijfers van binge drinking zijn lager dan de cijfers van dronkenschap: 5,0% van de 12-14-jarigen deed ooit aan binge drinking, net als 24,7% van de 15-16-jarigen en 37,7% van de 17-18-jarigen. De overgrote meerderheid 17-18-jarigen hield het op minder dan maandelijks binge drinken. Bij de oudste leerlingen is 1 op 20 regelmatig dronken en doet 11,8% maandelijks aan binge drinking.

Naar prevalentie van alcoholgebruik (ooitgebruik, laatstejaarsgebruik en laatste maand gebruik) zijn er geen verschillen tussen jongens en meisjes. Wel zijn er verschillen naar de frequentie waarmee gedronken wordt. Jongens zijn vaker een regelmatige drinker dan meisjes (21,4% tegenover 13,6%). Jongens drinken gemiddeld ook meer: de jongens die het voorbije jaar alcohol hebben gedronken, dronken gemiddeld 5 glazen alcohol in de week voor de bevraging, meisjes dronken 2,5 glazen.

Extractie uit tabel 3a: prevalentie en frequentie van alcohol naar geslacht					
	Nooit	Ooit	Laatste jaar	Occasioneel	Regelmatig
jongens	30,8%	69,2%	59,5%	38,1%	21,4%
meisjes	33,1%	66,9%	58,0%	44,5%	13,6%

Jongens geven ook meer dan meisjes aan het voorbije jaar dronken te zijn geweest (28,9% jongens tegenover 21,6% meisjes) of ooit aan binge drinking te hebben gedaan (22,8% jongens tegenover 15,2% meisjes).
Onder de leerlingen die nooit alcohol hebben gedronken, geven jongens vaker aan dit niet te doen omdat ze sportief zijn (44,3%) dan meisjes (25,7%). Er werden geen significante genderverschillen vastgesteld naar motieven om wel alcohol te drinken. Ook verschillen jongens en meisjes niet in de negatieve ervaringen die men meemaakt ten gevolge van alcohol.

Tussen de onderwijsvormen liggen de significantie verschillen niet zozeer in de prevalentie van het alcoholgebruik, maar wel in de frequentie van alcohol drinken. In het ASO is er wel een kleinere groep regelmatige drinkers (21,8%) dan in het TSO (28,3%) en het BSO (27,8%). Laatstejaarsgebruikers in het TSO en BSO dronken gemiddeld meer (5 glazen) in de week voor de bevraging dan laatstejaarsgebruikers in het ASO (3 glazen). Er werden geen significante verschillen gevonden naar motieven om al dan niet alcohol te drinken. Ook verschillen jongeren in de diverse onderwijsrichtingen niet in de negatieve ervaringen die men meemaakt ten gevolge van alcohol.

Extractie uit tabel 3a: prevalentie en frequentie van alcohol naar onderwijsvorm					
	Nooit	Ooit	Laatste jaar	Occasioneel	Regelmatig
A-stroom	62,8%	37,2%	22,1%	20,5%	1,7%
B-stroom	57,6%	42,4%	29,3%	24,6%	4,7%
ASO	16,9%	83,1%	76,8%	55,0%	21,8%
TSO	13,5%	86,5%	80,5%	52,2%	28,3%
BSO	20,9%	79,1%	71,4%	43,6%	27,8%

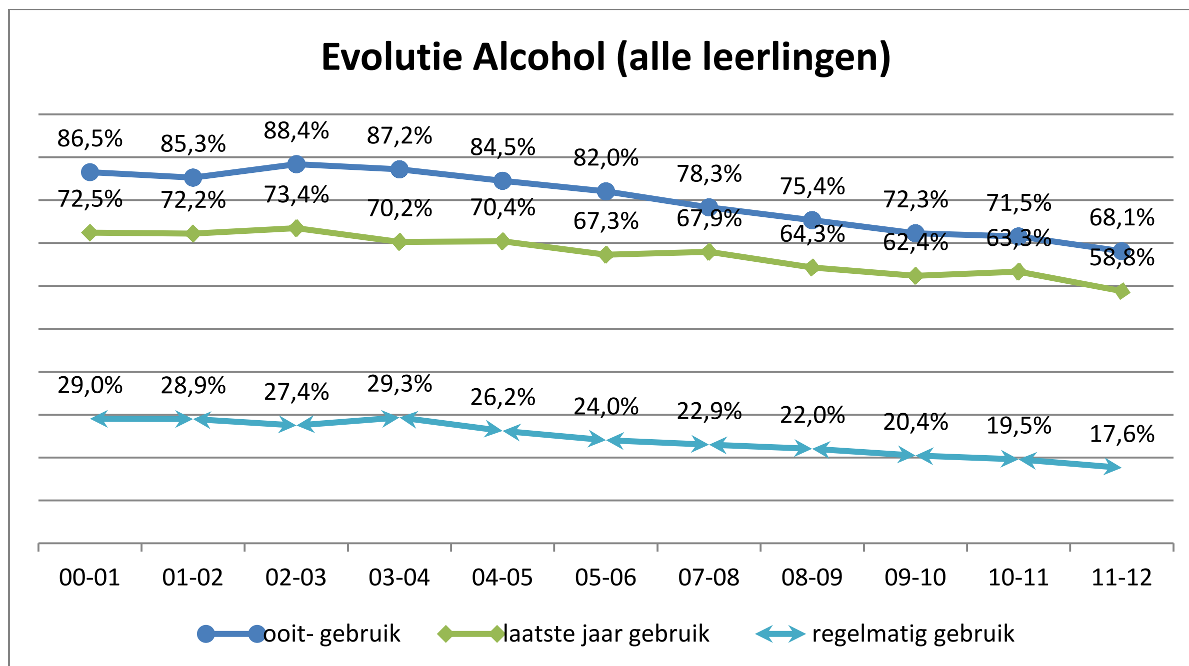
ANALYSE NAAR FREQUENTIE VAN HET ALCOHOLGEBRUIK

Er zijn meerdere verschillen te bemerken tussen occasionele alcoholdrinkers en regelmatige alcoholdrinkers. Een logisch verschil is natuurlijk dat wie occasioneel alcohol drinkt, niet regelmatig dronken kan zijn. 59,0% van de occasionele drinkers is in het afgelopen jaar niet dronken geweest, tegenover 24,8% van de regelmatige drinkers. Hetzelfde geldt voor binge drinking: 71,1% van de occasionele drinkers heeft nog nooit aan binge drinking gedaan, tegenover 44,2% van de regelmatige drinkers. Van degene die de week voor de bevraging alcohol dronken, dronken occasionele gebruikers gemiddeld 3 glazen alcohol en regelmatige gebruikers dronken er 8[4]. Er is geen significant verschil naar de beginleeftijd van een eerste glas alcohol tussen beide groepen.

Regelmatige gebruikers drinken vaker om dronken te zijn en occasionele gebruikers vaker om te ontspannen. Enkele negatieve ervaringen ten gevolge van alcoholgebruik vallen ook vaker regelmatige gebruikers ten beurt dan occasionele gebruikers. 27,8% van de regelmatige gebruikers geeft aan drie keer of meer misselijk te zijn geweest na alcohol te hebben gedronken, tegenover 9,3% van de occasionele drinkers. Ook raakte 25,4% van de regelmatige drinkers al eens betrokken in een ruzie of een gevecht tegenover 10,5% van de occasionele gebruikers.

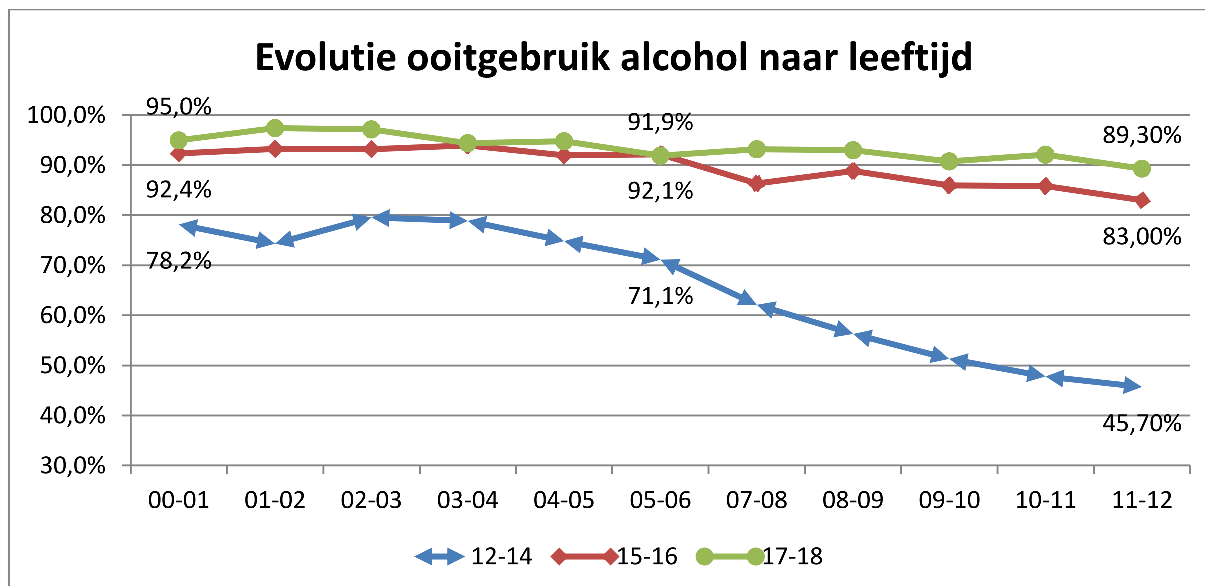
[4] Om het effect van extreme buitenliggers te minimaliseren, werd trimmed mean gebruikt. Dit betekent dat 2,5% van de laagste scores en 2,5% van de hoogste scores niet werden meegeteld in de analyse.

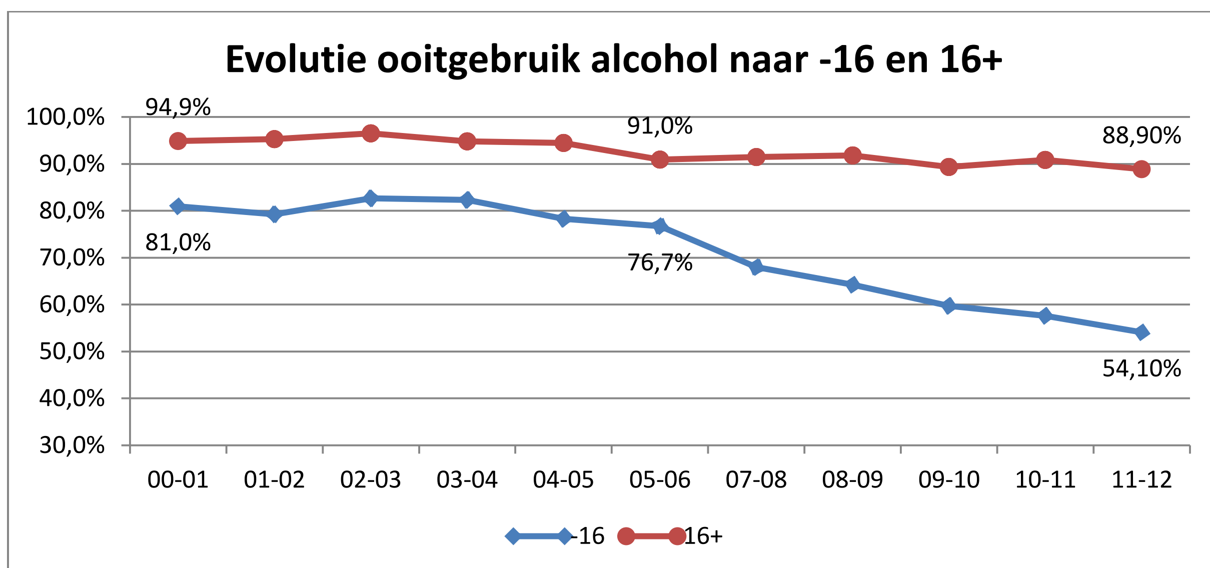
EVOLUTIES

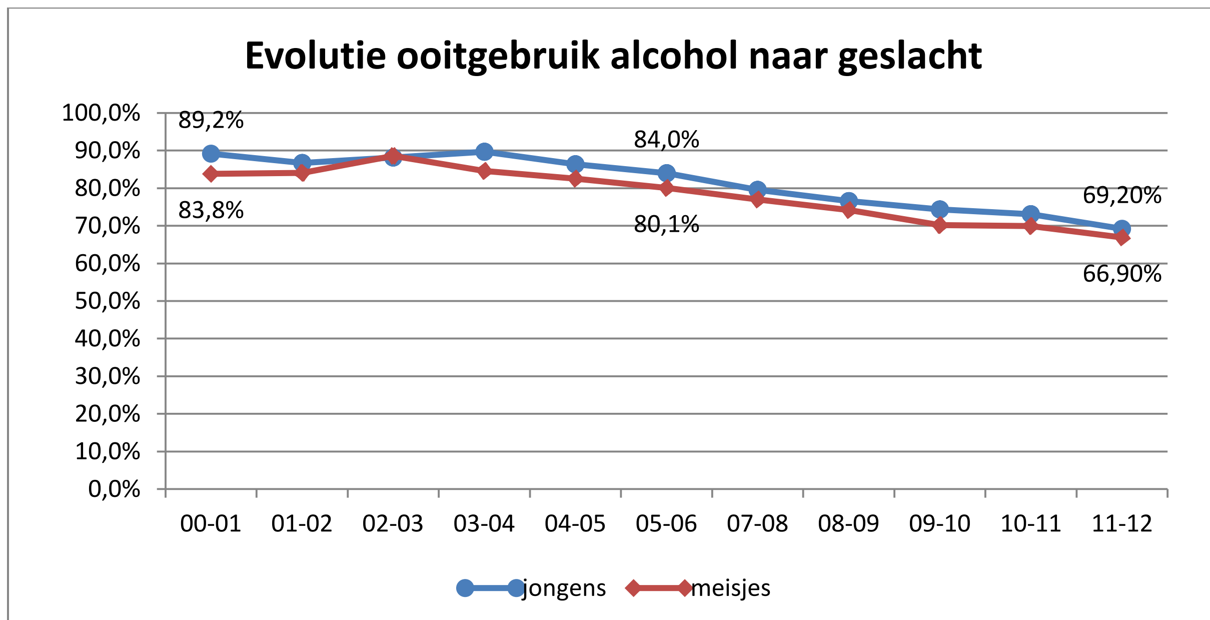
De laatste 10 jaar daalde zowel het ooitgebruik als het laatstejaars- en regelmatig gebruik. Ook voor dit schooljaar ligt met 17,6% regelmatige gebruikers het percentage lager dan het jaar voorheen. Dit is bijna een halvering van de 29,0% regelmatige drinkers dat in 2000-2001 werd opgemeten.

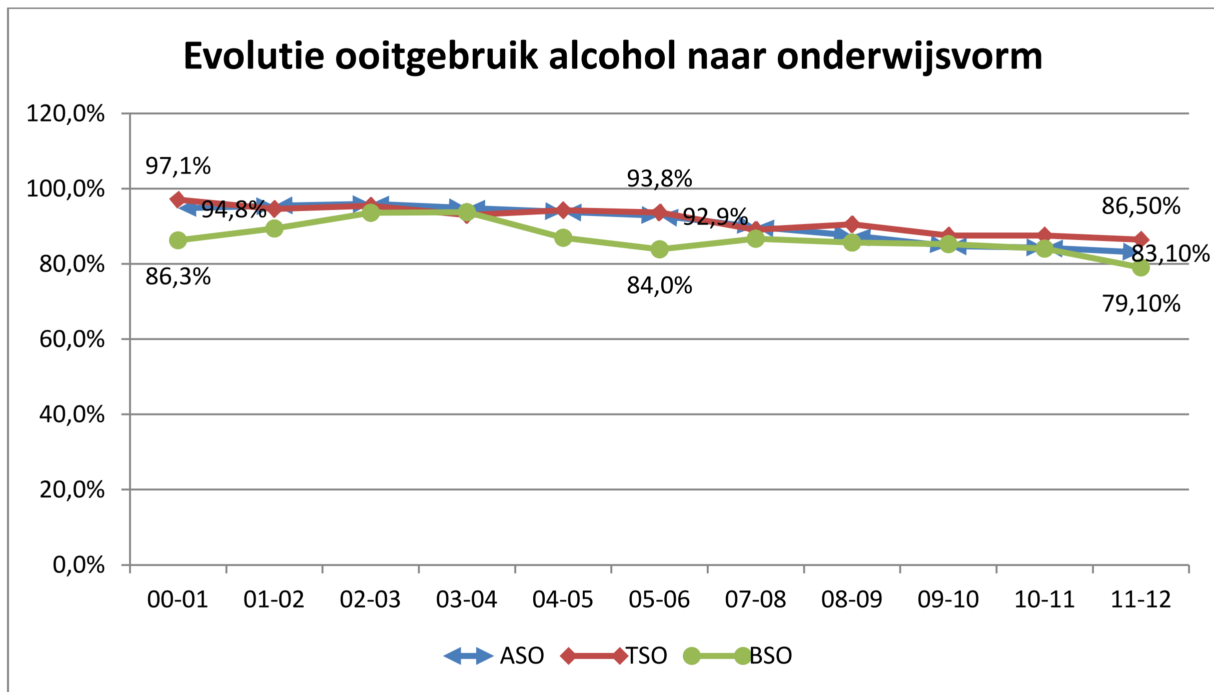
De sterke daling in het ooitgebruik en het laatstejaarsgebruik is volledig toe te wijzen aan een sterke daling van het alcoholgebruik bij de jongste leerlingen. De cijfers wijzen erop dat meer en meer jongeren hun eerste glas alcohol pas op latere leeftijd drinken. Terwijl in het schooljaar 2000/2001 nog 81,0% van de jongeren onder de 16 jaar ooit al eens een glas alcohol hadden gedronken, is er sindsdien een continue daling. Ook dit bevragingsjaar wordt er opnieuw een lager cijfer genoteerd (54,1%).

Ook tussen jongens en meisjes zijn er over de jaren heen verschillen op te merken in het regelmatig alcoholgebruik. Hoewel er zowel voor jongens als voor meisjes een continue daling te bemerken is, heeft de daling zich sterker doorgezet bij jongens dan bij meisjes. Hierdoor evolueren jongens meer naar het niveau van de meisjes. Naar onderwijsvorm zijn er geen verschillen te bemerken.

3.3. Medicatie

In de enquête werd het gebruik van drie psychoactieve medicijnen bevraagd, namelijk slaap- en kalmeringsmiddelen, ADHD-medicatie en opwekmiddelen. Van deze drie werden slaap- en kalmeringsmiddelen het vaakst door leerlingen gebruikt: 12,0% van alle leerlingen gebruikte ooit deze medicatie, tegenover 7,6% die ooit ADHD-medicatie nam en 3,1% die ooit opwekmiddelen innam.

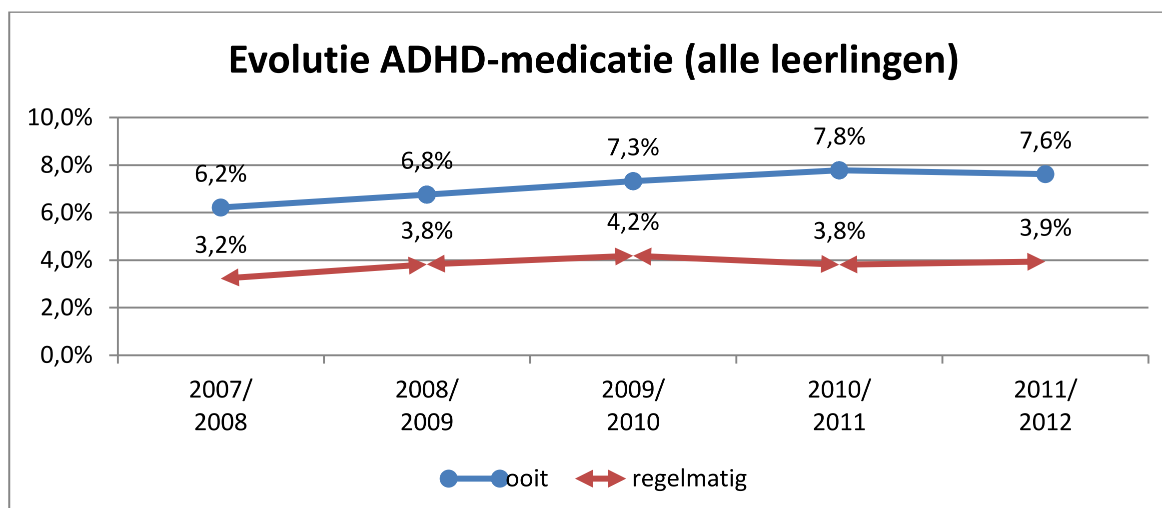
Extractie uit tabel 4a, 4b en 4c: prevalentie van psychoactieve medicatie (alle leerlingen)						
	Slaap- en kalmeringsmiddelen		ADHD-medicatie		opwekmiddelen	
	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar
12-14	9,5%	3,7%	5,5%	4,2%	2,3%	0,9%
15-16	14,1%	5,9%	8,4%	5,0%	3,7%	1,1%
17-18	13,6%	4,7%	10,4%	5,1%	3,8%	1,9%
jongens	9,8%	4,0%	10,5%	6,6%	2,8%	1,2%
meisjes	14,2%	5,3%	4,7%	2,8%	3,3%	1,2%
A-stroom	8,7%	3,5%	5,1%	4,1%	2,0%	0,8%
B-stroom	10,9%	4,6%	11,6%	7,5%	4,1%	1,0%
ASO	13,4%	4,6%	4,5%	3,0%	2,6%	1,0%
TSO	13,7%	5,0%	10,6%	6,1%	3,8%	1,7%
BSO	13,1%	6,3%	12,6%	6,1%	4,8%	1,8%
Totaal	12,0%	4,6%	7,6%	4,7%	3,1%	1,2%

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Terwijl het ooitgebruik van ADHD-medicatie toeneemt naarmate leerlingen ouder worden (van 5,5% naar 10,4%), is deze evolutie minder uitgesproken bij slaap- of kalmeringsmiddelen: reeds 9,5% van de 12-14-jarigen en ongeveer 14% van de oudere leerlingen nam ooit een slaap- of kalmeringsmiddel. Meisjes hebben iets vaker ooit slaap- of kalmeringsmiddelen gebruikt, terwijl jongens vaker ooit ADHD-medicatie hebben genomen.

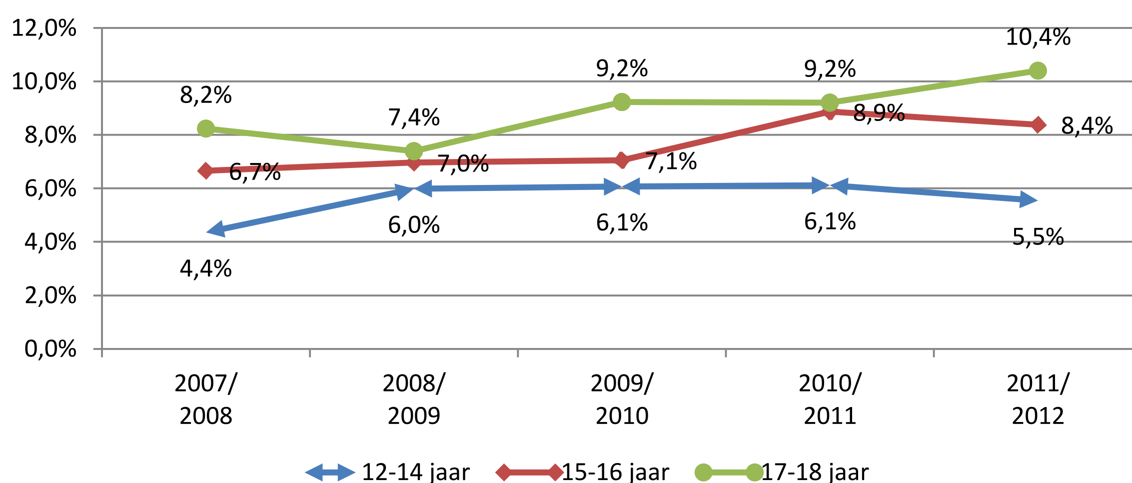
EVOLUTIES in ADHD-medicatie[5]

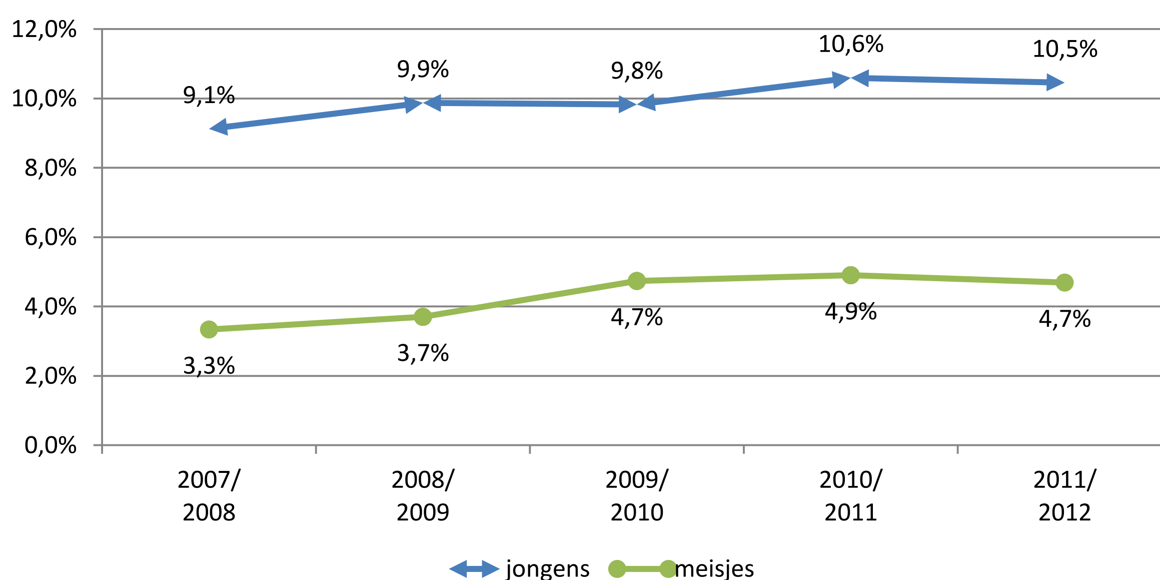
Het ooitgebruik van ADHD-medicatie nam tussen 2007/2008 en 2010/2011 licht toe van 6,2% tot 7,8%[6] . Dit jaar bedraagt het ooitgebruik 7,6%. De (subtiele) stijging in het regelmatig gebruik stopte een jaar vroeger. Mogelijke trends hebben zich gelijkwaardig doorgezet naar leeftijd, geslacht en onderwijsvorm.

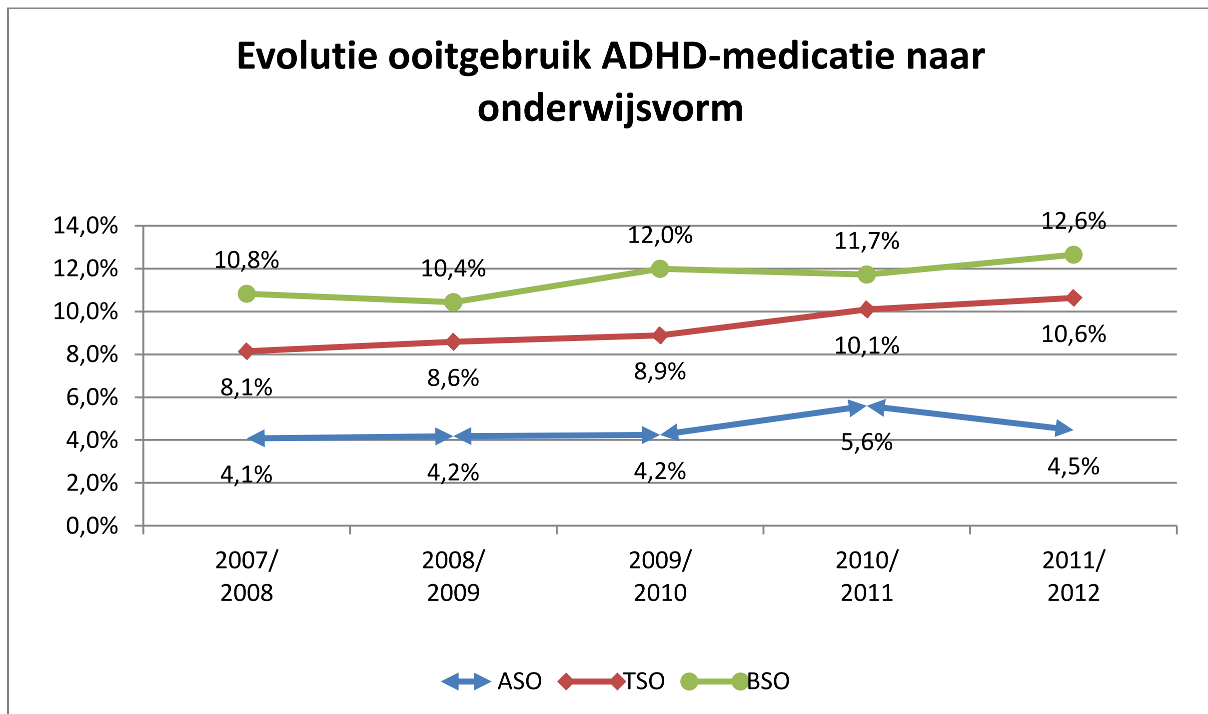

---

[5] Enkel de evolutie in het gebruik van ADHD-medicatie wordt besproken. Door wijzigingen in de vraagstelling rond slaap- en kalmeringsmiddelen, kunnen evoluties niet weergegeven worden. Gezien hun lage frequentie worden opwekmiddelen niet nader besproken.
[6] Gezien de lagere frequenties, moet men mogelijke trends voorzichtig interpreteren.

Evolutie ooitgebruik ADHD-medicatie naar leeftijd
12,0%
10,0%
8,0%
6,0%
4,0%
2,0%
0,0%
8,2%
7,4%
9,2%
9,2%
10,4%
6,7%
7,0%
7,1%
8,9%
8,4%
4,4%
6,0%
6,1%
6,1%
5,5%
2007/
2008
2008/
2009
2009/
2010
2010/
2011
2011/
2012
12-14 jaar
15-16 jaar
17-18 jaar

Evolutie ooitgebruik ADHD-medicatie naar geslacht
12,0%
10,0%
8,0%
6,0%
4,0%
2,0%
0,0%
9,1%
9,9%
9,8%
10,6%
10,5%
3,3%
3,7%
4,7%
4,9%
4,7%
2007/
2008
2008/
2009
2009/
2010
2010/
2011
2011/
2012
jongens
meisjes

3.4. Cannabis

Cannabis is en blijft de meest 'populaire' onder de illegale drugs: 17,3% van alle leerlingen heeft ooit cannabis geprobeerd, tegenover 3,9% die ooit een andere illegale drug dan cannabis heeft geprobeerd. De gemiddelde beginleeftijd voor cannabis is 15,4 jaar.

Extractie uit Tabel 5a: prevalentie en frequentie van cannabisgebruik (alle leerlingen)	
nooit	82,7%
ooit	17,3%
laatste jaar	10,4%
occasioneel	7,8%
regelmatig	2,6%

Het voorbije jaar gebruikte 10,4% cannabis. Cannabis wordt hoofdzakelijk occasioneel gebruikt: 7,8% van de jongeren gebruikt occasioneel cannabis en 2,6% gebruikt regelmatig. In totaal gebruikte 8,4% van de jongeren cannabis in de maand voor de bevraging.

Die laatstemaandgebruikers werd nog gevraagd of ze ook de week voor de bevraging nog cannabis gebruikt hadden. 33,0% gebruikte zowel tijdens de week als in het weekend cannabis. Ongeveer evenveel jongeren gebruikten die week geen cannabis en 24,6% had enkel in het weekend gebruikt.

Motieven om cannabis te gebruiken, zijn voornamelijk voor de gezelligheid met vrienden (61,8%), om te ontspannen (51,1%) en uit nieuwsgierigheid (42,6%). Evenzeer zegt 38,5% van de ooitgebruikers cannabis te gebruiken om high te worden, 32,8% om zich goed te voelen, 19,7% om zorgen te vergeten en 16,1% tegen de verveling.

De meest aangehaalde motieven om geen cannabis te gebruiken, zijn omdat jongeren vinden dat ze het niet nodig hebben (79,6% van degene die nooit cannabis hebben gebruikt), omdat ze cannabis gevaarlijk vinden (71,5%) en omdat men het ongezond vindt (63,9%).

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Bij 12-14-jarigen is het ooitgebruik van cannabis nog uitzonderlijk (4,4%), maar bij 15-16-jarigen heeft 20,9% en bij 17-18-jarigen 36,6% ooit cannabis gebruikt. Het laatstejaarsgebruik ligt beduidend lager (13,6% van de 15-16-jarigen en 21,1% van de 17-18-jarigen), wat erop wijst dat bij een deel van de jongeren het cannabisgebruik experimenteel blijft.

Extractie uit Tabel 5a: prevalentie en frequentie van cannabisgebruik naar leeftijd					
	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
12-14	95,6%	4,4%	2,4%	1,7%	0,7%
15-16	79,1%	20,9%	13,6%	10,5%	3,1%
17-18	63,4%	36,6%	21,1%	15,7%	5,4%

Meer jongens dan meisjes hebben ooit (20,6% tegenover 13,8%) en het laatste jaar (13,4% tegenover 7,3%) cannabis gebruikt. Er zijn ook meer jongens regelmatige gebruikers (3,9%) dan meisjes (1,2%). Net zoals bij alcohol, gebruiken jongens vaker dan meisjes geen cannabis omdat men sportief is (46,5% tegenover 24,4%).

Extractie uit Tabel 5a: prevalentie en frequentie van cannabisgebruik naar geslacht					
	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
jongens	79,4%	20,6%	13,4%	9,5%	3,9%
meisjes	86,2%	13,8%	7,3%	6,1%	1,2%

Meer leerlingen uit het TSO en BSO hebben ooit cannabis gebruikt (respectievelijk 27,3% en 31,2%) dan leerlingen uit het ASO (18,6%). In het BSO is 6,7% van de leerlingen een regelmatige cannabisgebruiker, in het TSO 4,0% en in het ASO 1,8%. Er zijn geen verschillen in motieven voor gebruik.

Extractie uit Tabel 5a: prevalentie en frequentie van cannabisgebruik naar onderwijsvorm					
	nooit	ooit	laatste jaar	occasioneel	regelmatig
A-stroom	97,5%	2,5%	1,4%	0,9%	0,5%
B-stroom	92,4%	7,6%	3,3%	2,3%	1,0%
ASO	81,4%	18,6%	12,1%	10,3%	1,8%
TSO	72,7%	27,3%	16,7%	12,8%	4,0%
BSO	68,8%	31,2%	17,3%	10,6%	6,7%

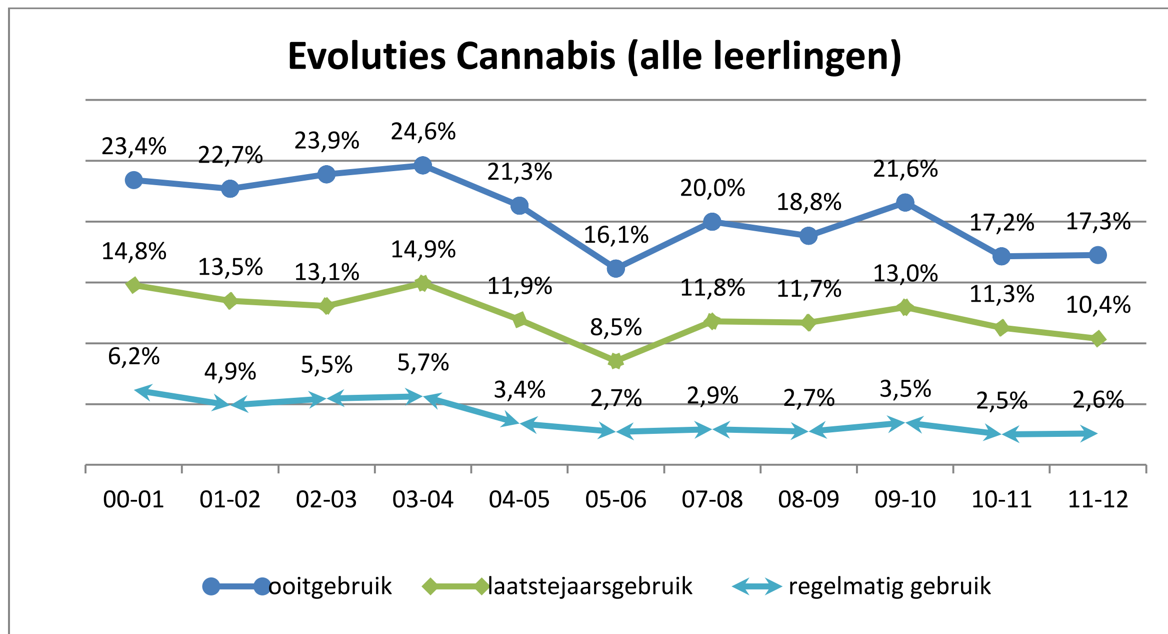
Negatieve ervaringen met illegale drugs[7]

Van de leerlingen die in het laatste jaar een illegale drug hebben gebruikt, werd 31,1% hierdoor minstens 1 keer ziek. Verder raakte 11,2% betrokken in een ruzie of gevecht en had 7,0% seks waarvan men achteraf spijt had. Waar het in de problemen komen op school of met de politie bij alcohol nog zeer beperkt was, kwam 12,6% van de leerlingen

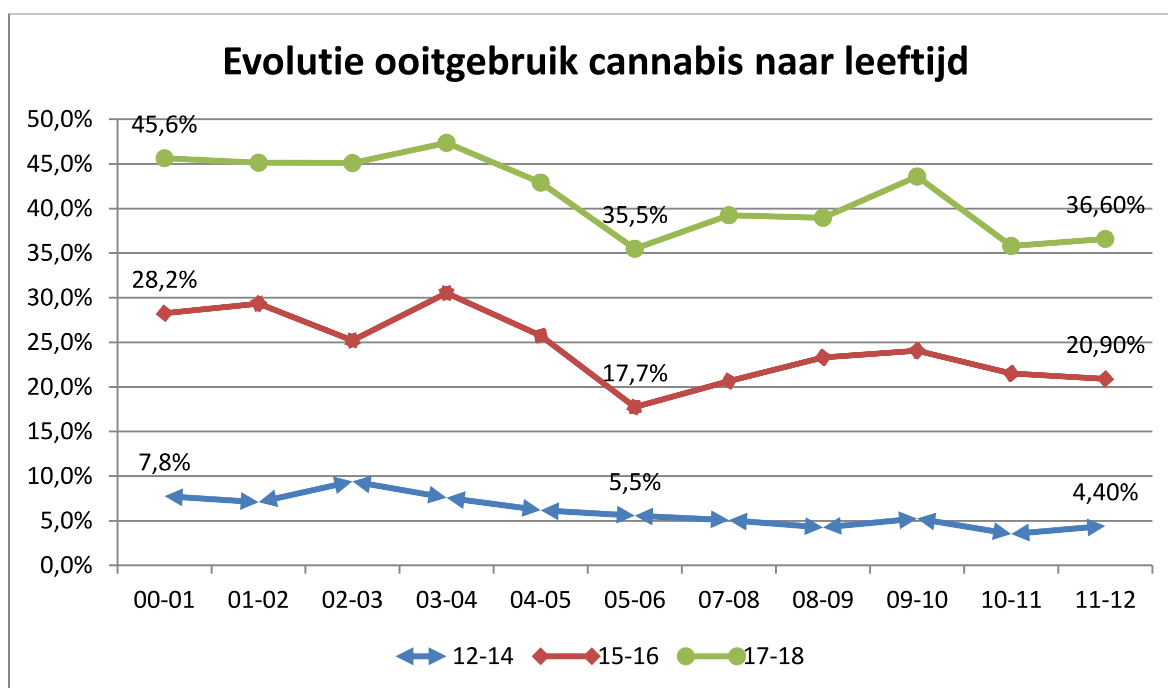
[7] Hierbij zijn ook andere illegale drugs dan cannabis inbegrepen.

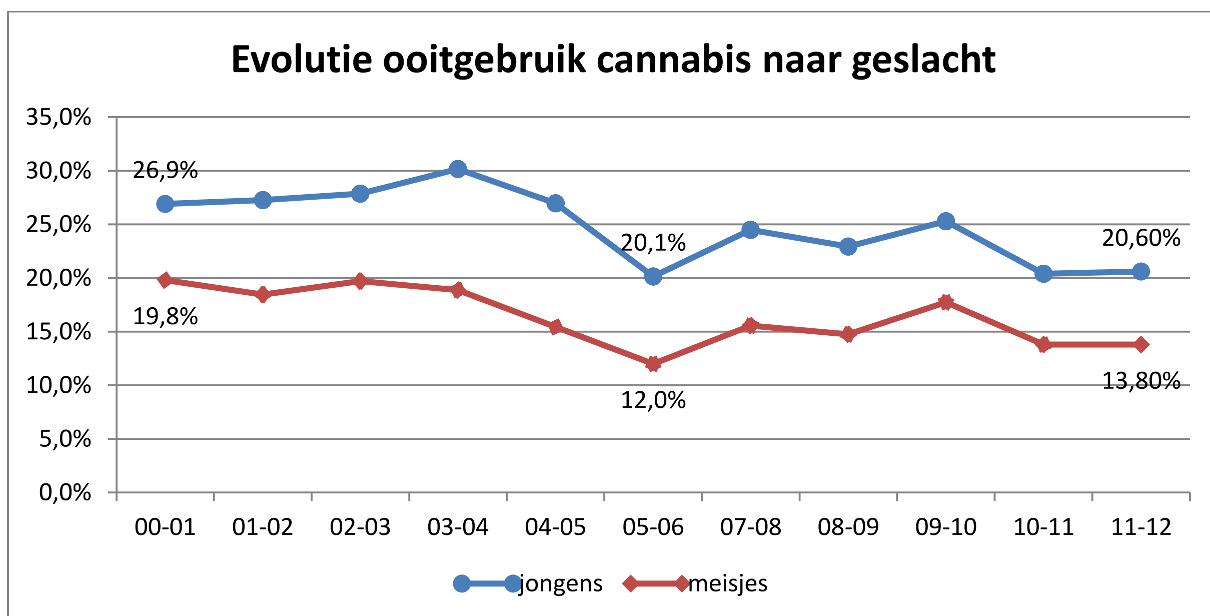
die in het laatste jaar een illegale drug gebruikten hierdoor in de problemen op school en kreeg 8,7% problemen met de politie.

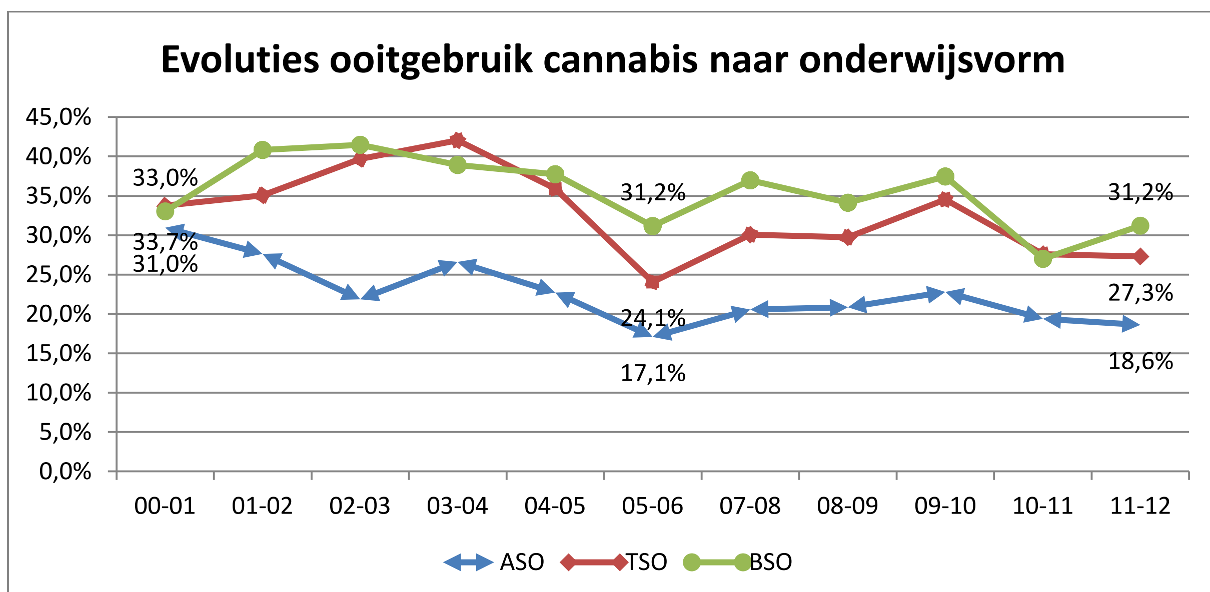
EVOLUTIES

De cijfers voor dit jaar liggen in lijn met vorig jaar en bevestigen een daling van het ooitgebruik en laatstejaarsgebruik. Het regelmatig gebruik ligt voor het tweede jaar op rij opnieuw rond de 2,5%. In de evoluties zijn er geen verschillen te bemerken naar leeftijd, geslacht of onderwijsvorm.

Voor het BSO steeg het ooitgebruik van cannabis van 27,6% in het schooljaar 2010/2011 naar 31,2%, terwijl deze stijging bij de andere onderwijsvorm niet te bemerken is. Verdere bevragingen zullen uitmaken of de trends in het BSO zich zullen onderscheiden van trends in het ASO of TSO.

3.5. Andere illegale drugs (AID)

3,9% van de leerlingen heeft ooit andere illegale drugs dan cannabis gebruikt. Bij de oudste leerlingen gebruikte 2,4% in de maand voor de bevraging een andere illegale drug dan cannabis. Xtc, amfetamines en cocaïne zijn de meest frequent voorkomende drugs (ongeveer 3,5% van de 17-18-jarigen), met kort daarop volgend tripmiddelen (2,5%).

Extractie uit Tabel 6a, 6c, 6d, 6e, 6f en 6g: het ooitgebruik van de verschillende illegale drugs (alle leerlingen)	
Andere illegale drugs	3,9%
xtc	1,7%
amfetamines	1,5%
trips	1,5%
cocaïne	1,4%
ghb	0,6%

ANALYSES NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

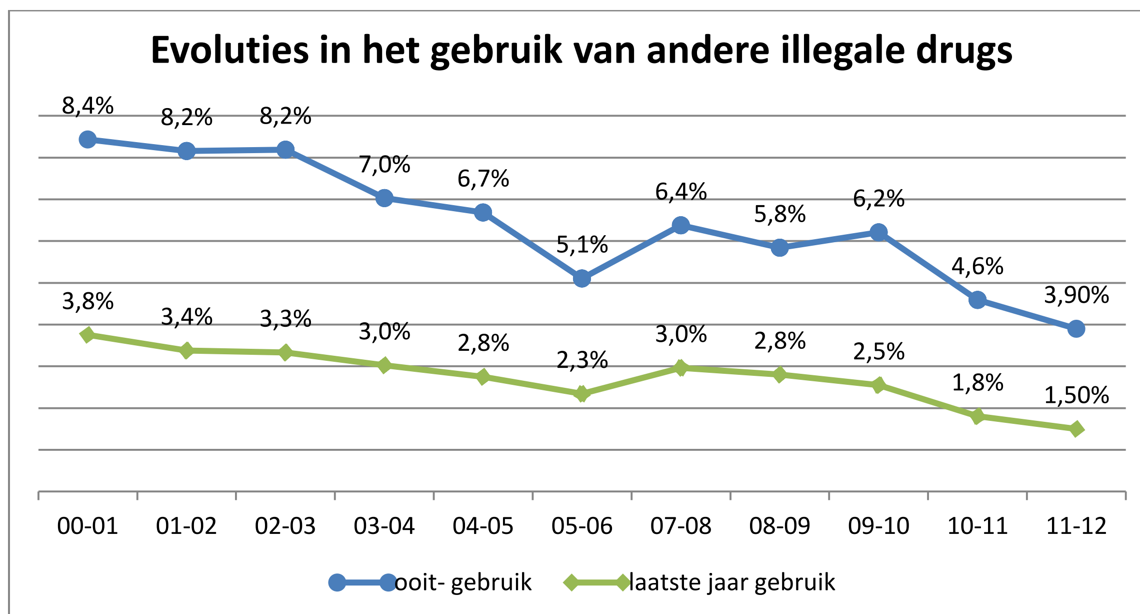
Andere illegale drugs dan cannabis komen enkel voor bij een kleine groep onder de twee oudste leeftijdscategorieën: 4,4% van de 15-16-jarigen en 7,7% van de 17-18-jarigen heeft ooit andere illegale drugs gebruikt.

Meer jongens dan meisjes hebben ooit een andere illegale drug gebruikt, maar de groep is te klein om hieromtrent duidelijke verschillen te herkennen.

BSO en TSO kennen in verhouding een hoger aantal leerlingen die ooit een andere illegale drug hebben gebruikt (respectievelijk 9,9% en 5,8% tegenover 2,5% in het ASO).

Extractie uit Tabel 6a, 6c, 6d, 6e, 6f en 6g: het ooitgebruik van de verschillende illegale drugs (uitgezonderd cannabis) (alle leerlingen)						
	AID	**xtc**	**amfetamines**	**tripmiddelen**	**cocaïne**	**ghb**
12-14	1,6%	0,5%	0,3%	0,5%	0,5%	0,3%
15-16	4,4%	1,8%	1,8%	1,4%	1,7%	0,5%
17-18	7,7%	3,8%	3,4%	3,5%	2,5%	1,2%
jongens	5,4%	2,4%	2,1%	2,2%	1,8%	0,7%
meisjes	2,4%	0,9%	1,0%	0,8%	0,9%	0,5%
A-stroom	1,2%	0,5%	0,4%	0,6%	0,5%	0,4%
B-stroom	2,0%	0,0%	0,6%	0,0%	0,7%	0,0%
ASO	2,5%	0,9%	0,5%	1,0%	0,7%	0,2%
TSO	5,8%	2,8%	1,8%	2,5%	1,3%	0,8%
BSO	9,9%	4,5%	5,5%	3,3%	4,6%	1,7%

EVOLUTIES

Tussen 2007/2008 en 2009/2010 bleef het ooitgebruik stabiel rond 6%. In 2010/2011 werd een daling tot 4,6% opgetekend en ook dit schooljaar worden lagere cijfers opgetekend. Met 3,9% is momenteel het ooitgebruik gehalveerd ten op zicht van de eerste meting, waar het ooitgebruik nog 8,4% bedroeg. Het laatstejaarsgebruik schommelt sinds de metingen rond 3% en ook hier zien we voor het tweede jaar op rij een halvering.

Behalve voor cocaïne, dat steeds een laag resultaat gaf, heeft de daling in het gebruik van andere illegale drugs zich evenveel doorgezet in het gebruik van xtc, amfetamines en tripmiddelen.

3.6. Polygebruik

POLYGEBRUIK BIJ TABAK

Van de leerlingen die ooit tabak hebben gebruikt[8], heeft 97,0% ooit alcohol geprobeerd, heeft 63,3% ook ooit cannabis gebruikt en probeerde 14,1% ooit een andere illegale drug. Het verband tussen tabak en illegale drugs neemt toe wanneer men occasionele rokers en regelmatige rokers vergelijkt: 77,8% van de regelmatige rokers heeft ooit cannabis geprobeerd en 24,0% heeft ooit een andere illegale drug gebruikt (tegenover 62,1% en 7,0% van de occasionele rokers).

[8] Om het leeftijdseffect zoveel mogelijk uit te sluiten, werden voor deze bespreking enkel de resultaten van 17-18 jarigen gebruikt in de analyse

POLYGEBRUIK BIJ ALCOHOL

Onder de leerlingen die ooit alcohol hebben gedronken, is het verband met tabak en illegale drugs minder sterk: 57,7% heeft ooit gerookt, 40,3% heeft ooit cannabis geprobeerd en 8,4% heeft ooit een andere illegale drug gebruikt. Net zoals bij tabak hebben regelmatige alcoholdrinkers frequenter ooit tabak of een illegale drug gebruikt, al is het effect kleiner dan bij tabak. Wel hebben opvallend minder occasionele drinkers ooit cannabis gebruikt (27,8%) dan occasionele rokers (62,1%).

POLYGEBRUIK BIJ CANNABIS

Het aantal leerlingen dat ooit cannabis heeft geprobeerd zonder ooit een sigaret te hebben gerookt (22,0%) of ooit alcohol te hebben gedronken (1,2%) is beperkt. Van de leerlingen die ooit cannabis hebben gebruikt, heeft 20,6% ook ooit een andere illegale drug gebruikt. Er is geen verschil tussen de occasionele en de regelmatige cannabisgebruiker wat betreft het ooitgebruik van tabak en alcohol. Wel is de overgrote meerderheid (82,9%) van de regelmatige cannabisgebruikers ook een regelmatige roker. 45,1% van de regelmatige cannabisgebruikers heeft ooit een andere illegale drug gebruikt, tegenover 20,4% van de occasionele cannabisgebruiker. Wie ooit een andere illegale drug dan cannabis heeft gebruikt, heeft ook ooit tabak, alcohol en cannabis gebruikt.

3.7. Gokken

In de vragenlijst wordt gepeild naar het gokken met krasbiljetten, bingo spelen op café, meespelen met de lotto en pokeren voor geld. Het meest populair bij jongeren zijn krasloten: 31,2% van de jongeren heeft ooit een kraslot gekocht. Daarna volgt meespelen met de lotto (19,6%), pokeren voor geld (13,5%) en bingo spelen op café (12,2%). Het regelmatig gokken blijft uiterst beperkt.

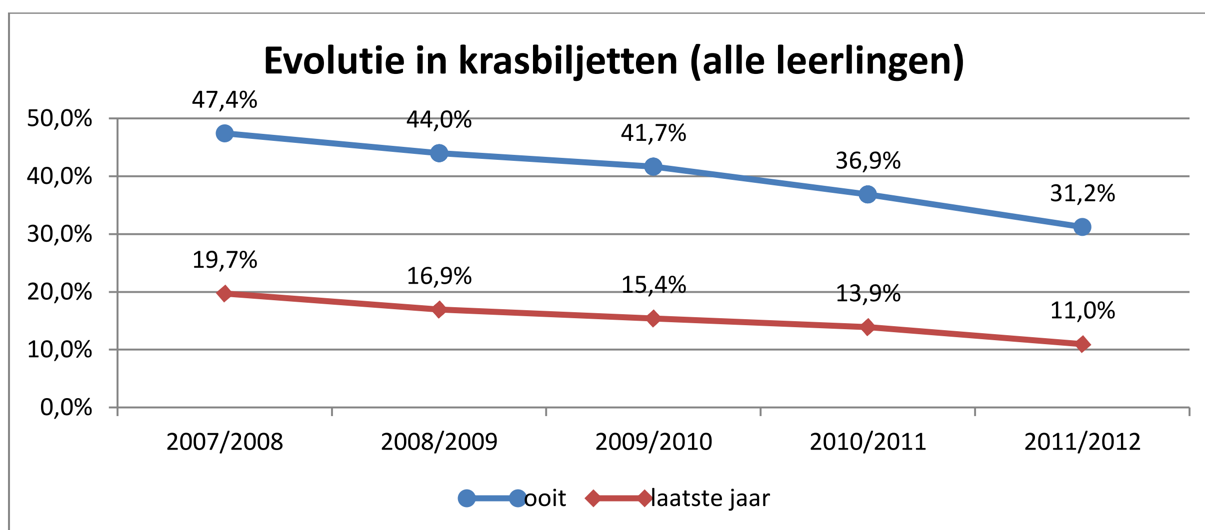
Extract uit tabel 7a, 7b, 7c en 7d: prevalentie van gokken (alle leerlingen)								
	Krasbiljet		Bingo		Pokeren		Lotto	
	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar	ooit	laatste jaar
12-14	24,6%	9,9%	9,5%	2,5%	6,6%	2,4%	18,7%	6,6%
15-16	34,7%	11,2%	14,3%	4,2%	15,5%	6,9%	19,0%	5,3%
17-18	38,9%	12,6%	14,4%	6,3%	23,6%	11,3%	21,9%	7,2%
jongens	30,9%	12,1%	13,8%	5,2%	21,8%	10,0%	18,8%	7,0%
meisjes	31,5%	9,8%	10,6%	2,7%	4,9%	1,8%	20,3%	5,6%
A-stroom	22,4%	9,0%	8,8%	2,2%	4,5%	1,5%	17,3%	6,2%
B-stroom	18,3%	7,4%	10,5%	2,6%	6,5%	2,3%	16,7%	7,5%
ASO	35,5%	11,6%	11,8%	2,6%	16,5%	7,4%	20,9%	5,6%
TSO	37,6%	12,5%	14,9%	5,6%	21,2%	9,6%	20,3%	6,5%
BSO	34,9%	12,2%	16,3%	7,7%	15,7%	7,6%	21,1%	7,2%
totaal	31,2%	11,0%	12,2%	3,9%	13,5%	6,0%	19,6%	6,3%

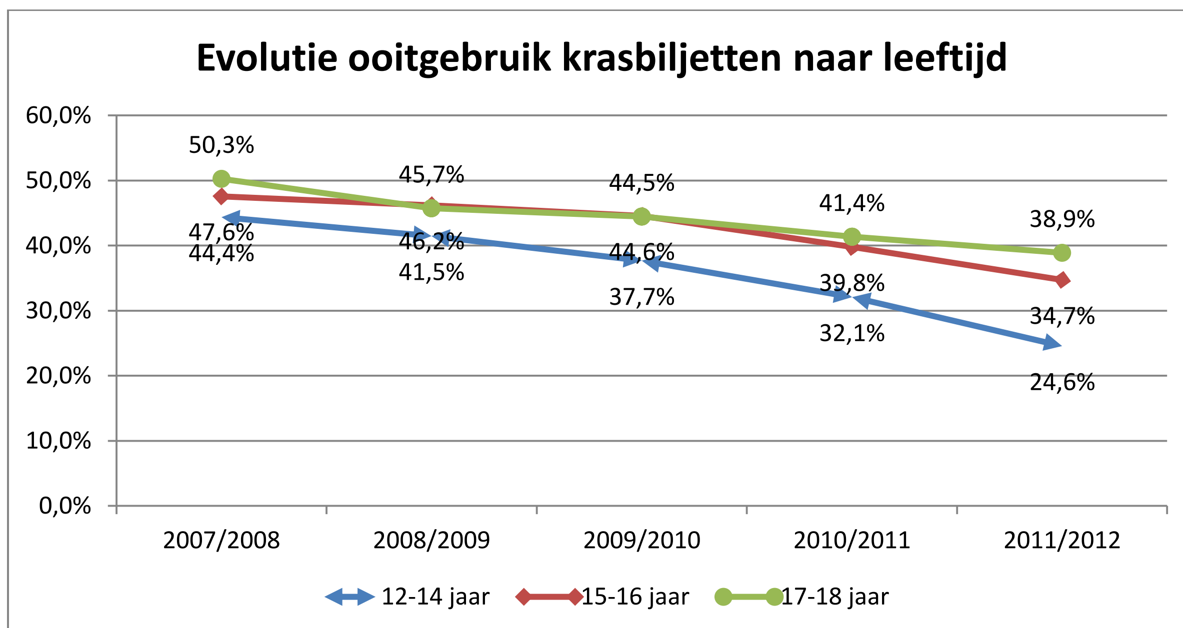
ANALYSE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN ONDERWIJSVORM

Er zijn opvallend weinig verschillen naar leeftijd, geslacht of onderwijsvorm in het gokgedrag onder jongeren. Pokeren voor geld is wel populairder bij jongens dan bij meisjes: 21,8% van de jongens pokerde ooit voor geld tegenover slechts 1,8% van de meisjes.

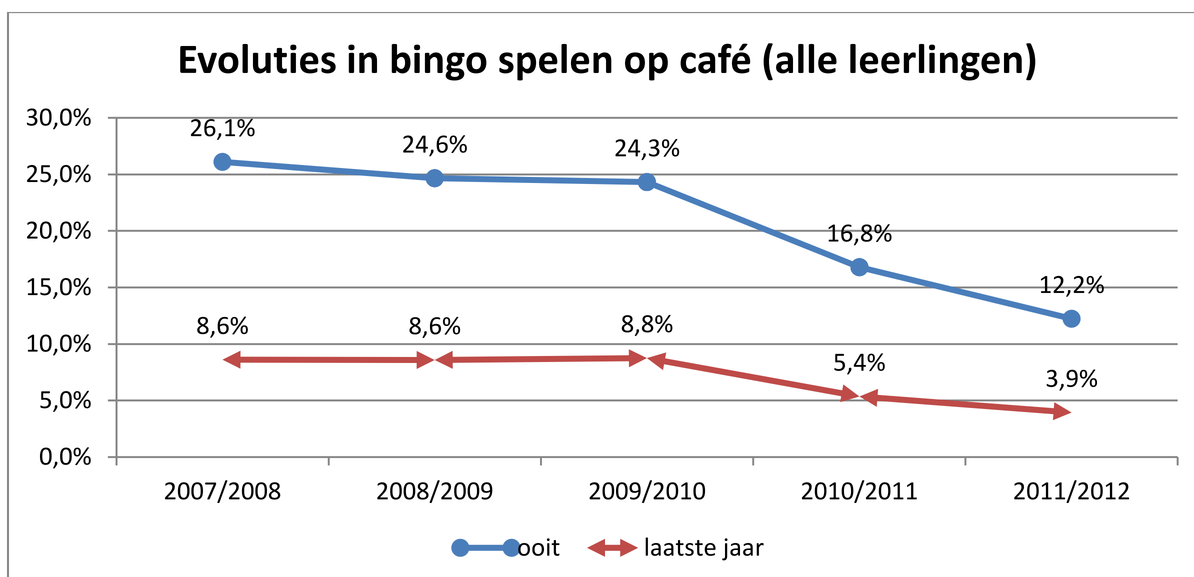
EVOLUTIES

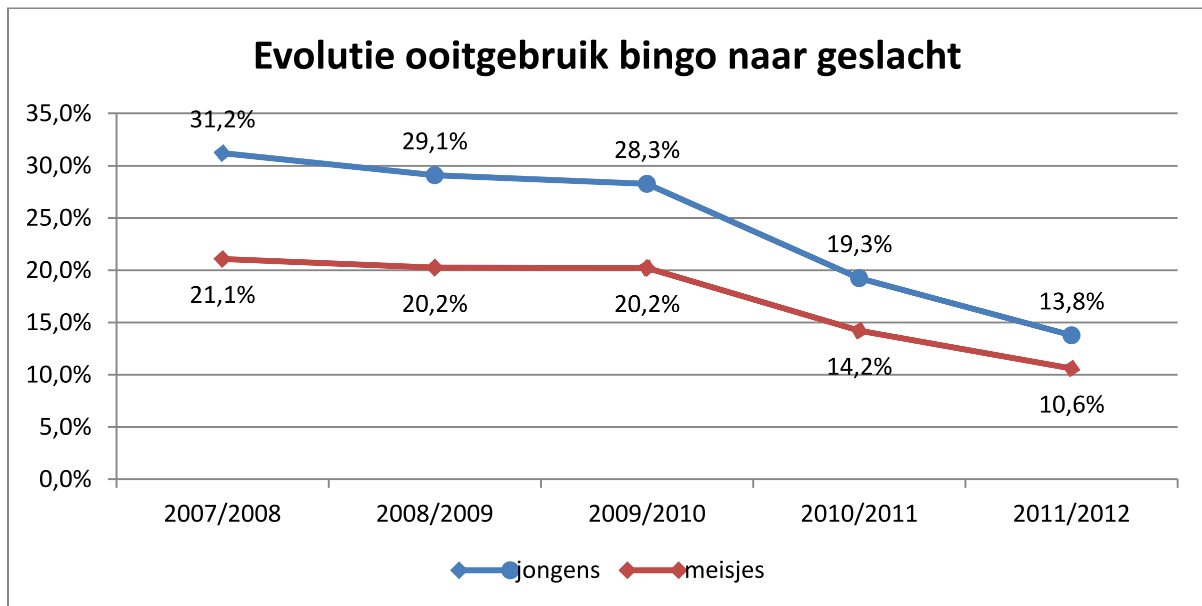
Over de laatste vijf jaren daalt het gebruik van krasbiljetten bij jongeren. In het schooljaar 2007/2008 bedroeg het ooitgebruik nog 47,4%, maar dit cijfer zakt tot 31,2% in 2011/2012. Het laatstejaarsgebruik daalt evenzeer van 19,7% tot 11,0%, wat bijna een halvering is op 5 jaar tijd. Het gebruik van krasbiljetten daalt net iets meer bij de jongste leerlingen in de afgelopen 4 jaar. Naar geslacht of onderwijsvorm zijn er geen verschillen merkbaar.

Evoluties in het bingo spelen op café kennen een ander patroon dan de krasloten. Waar de eerste drie jaren het ooitgebruik en het laatstejaarsgebruik stabiel bleven, treedt er de laatste twee jaren een sterke daling op. Zo is op vijf jaar tijd het ooitgebruik met meer dan de helft gedaald van 26,1% naar 12,2%. Ook het laatstejaarsgebruik daalde van 8,6% naar 3,9%. Jongens zijn de afgelopen 5 jaar dichter naar het niveau van de meisjes geëvolueerd. Terwijl in 2007/2008 het verschil tussen jongens en meisjes nog 10,1% bedroeg, was dit in 2011/2012 nog 3,2%.

3.8. Gezondheidsdoelstellingen

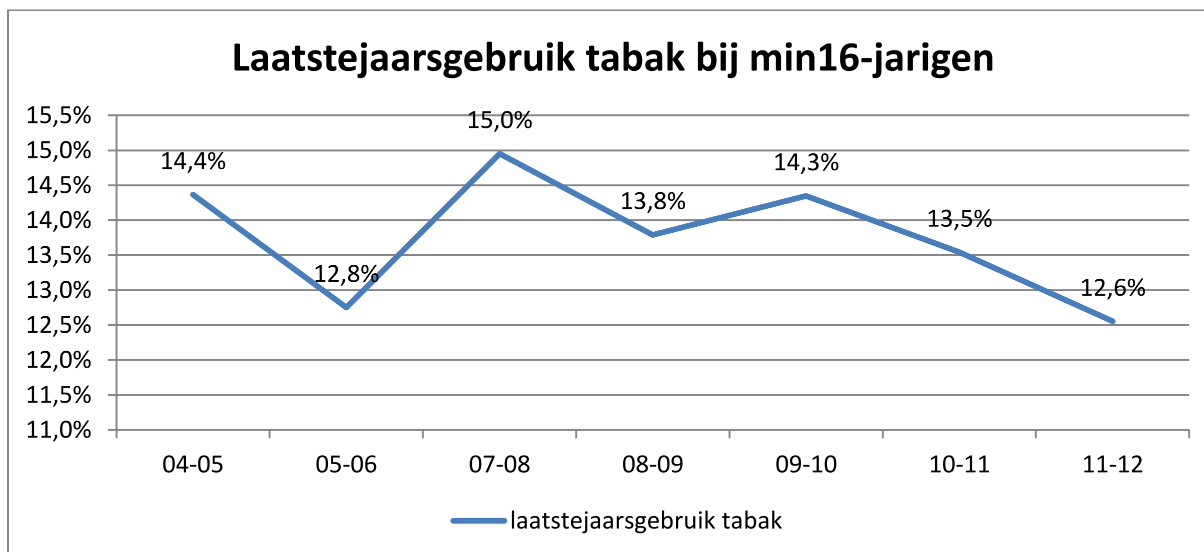
In 2006 formuleerde de Vlaamse overheid gezondheidsdoelstellingen[9] inzake het gebruik van tabak, alcohol en illegale drugs. De basismeting vond plaats in het schooljaar 2004/2005 en de doelstellingen lopen over de periode 2005/2006 tot en met 2014/2015.

Tabak

Gezondheidsdoelstelling 1: "Bij personen jonger dan 16 is het percentage dat het afgelopen jaar heeft gerookt niet hoger dan 11%"

Bij de basismeting in 2004/2005 bedroeg het percentage laatstejaarsgebruikers van tabak 14,4%. Sindsdien bleven de resultaten rond dit percentage schommelen. Van een duidelijke daling is momenteel geen sprake. Toch is er voor de afgelopen 2 schooljaren een lichte daling merkbaar tot 12,6% in 2011/2012. Volgende bevragingsjaren zullen moeten duidelijk maken of dit het begin is van een verandering.

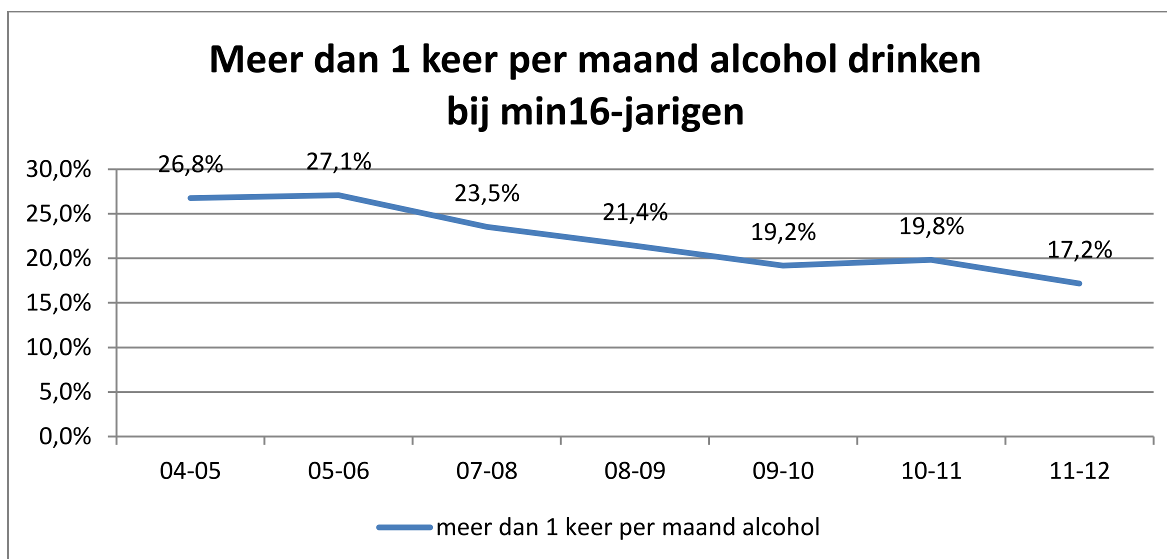
[9] www.zorg-en-gezondheid.be/Beleid/Gezondheidsdoelstellingen/Gezondheidsdoelstelling-tabak,-alcohol-en-drugs/

Alcohol

Gezondheidsdoelstelling 2: "Bij personen jonger dan 16 jaar is het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt niet hoger dan 20%"

Bij de basismeting dronk 26,8% van de leerlingen jonger dan 16 vaker dan 1 keer per maand alcohol. Dit percentage kende de afgelopen jaren een geleidelijke daling. Tijdens de schooljaren 2009-2010 en 2010-2011 werd de doelstelling nipt bereikt en dit jaar ligt het resultaat duidelijk onder de doelstelling.

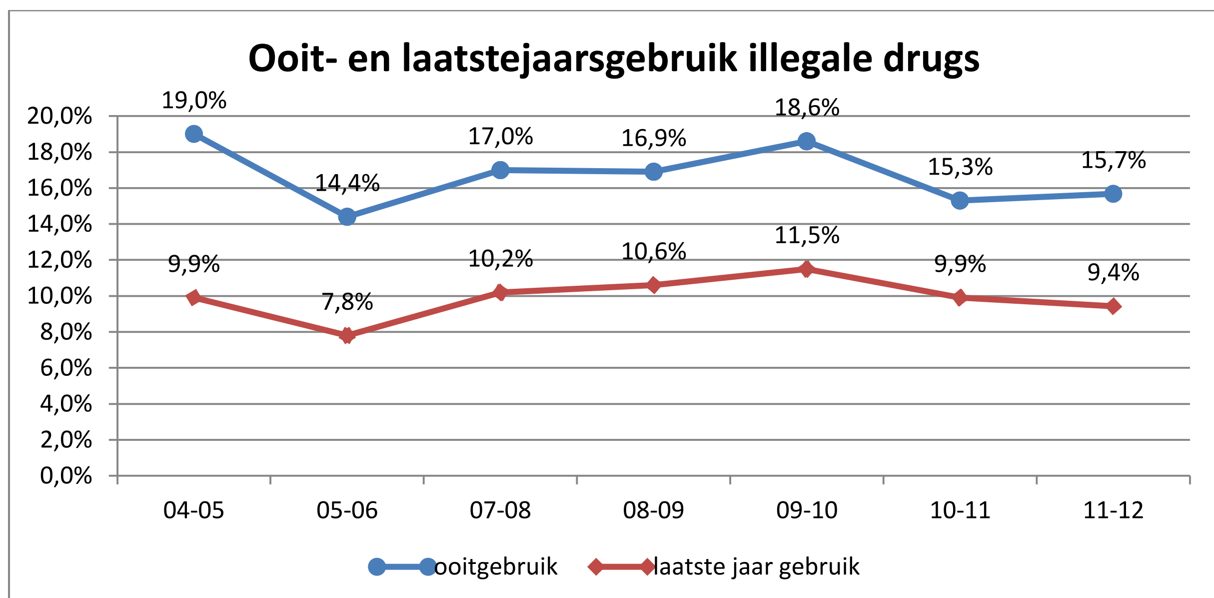
Illegale drugs

Gezondheidsdoelstelling 3: "Bij personen jonger dan 18 jaar is het percentage dat ooit een illegale drug[10] heeft gebruikt niet hoger dan 14%"

In het schooljaar 2004-2005 had 19,0% van de jongeren tussen 12 en 17 jaar ooit illegale drugs gebruikt. Van een continue daling kan (nog) niet gesproken worden. Wel wordt er, met 15,3% en 15,7%, nu twee opeenvolgende jaren een lager cijfer opgetekend dan in het schooljaar 2009/2010, waar het ooitgebruik nog 18,6% bedroeg.

Gezondheidsdoelstelling 4: "Bij personen jonger dan 18 jaar is het percentage dat in het jaar voor de bevraging een illegale drug heeft gebruikt niet hoger dan 7%"

Ook bij laatstejaarsgebruik blijft eenzelfde stabiele trend behouden. Met de huidige prevalentie van 9,4% zijn we nog ver af van de beoogde doelstelling van 7%.

[10] Cannabis en andere illegale drugs

3.9. De leefwereld van jongeren

Beginleeftijden

De gemiddelde beginleeftijden voor tabak en alcohol liggen dicht bij elkaar op respectievelijk 14,4 en 14,0 jaar[11]. Van alle jongeren die ooit hebben gerookt was 48,1% 14 jaar of jonger wanneer hij/zij een eerste sigaret rookte, wat betekent dat een nog substantieel deel van de jongeren (46,4%) al 15 jaar of ouder is wanneer hij/zij voor het eerst rookt. Van alle jongeren die ooit alcohol hebben gedronken, was 54,4% 14 jaar of jonger bij het eerste glas. Na de leeftijd van 16 jaar zijn er nog weinig jongeren die dan pas een eerste glas drinken.

Jongeren die voor 14 jaar een eerste keer alcohol of tabak gebruikten, zijn vaker geëvolueerd tot een regelmatige gebruiker dan jongeren die 14 jaar of ouder waren. Van de jongeren die voor 14 jaar een eerste keer alcohol gebruikten, is 57,7% een regelmatige gebruiker, tegenover 37,0% van degene die 14 jaar of ouder waren. Dit is nog opvallender voor tabak: 64,1% van de jongeren die voor 14 jaar een eerste sigaret rookte, is een regelmatige gebruiker, tegenover 37,2% van degenen die later begonnen met roken.

De gemiddelde beginleeftijd voor illegale drugs ligt hoger, met 15,4 jaar voor cannabis en 16,1 jaar voor andere illegale drugs. De piekmomenten voor een eerste joint zijn 15 en 16 jaar (62,8% van de ooitgebruikers), voor andere illegale drugs ligt dit op 16-17 jaar (75,2%).

De vriendenkring

Gezien de gemiddelde beginleeftijden, is het logisch dat tabak en alcohol in de leefwereld zit van 12-14-jarigen. 51,6% zegt minstens 1 vriend te hebben die rookt en 62,4% heeft minstens 1 vriend die alcohol drinkt. Bij de oudere leerlingen kan men eerder kijken naar hoeveel vrienden dan wel roken of drinken. Bij 35,0% van de 15-16-jarigen rookt de helft tot de gehele vriendenkring, bij 17-18-jarigen is dit 49,2%. Wat betreft alcohol heeft de ruime meerderheid een vriendengroep waar de helft tot alle vrienden alcohol drinkt (respectievelijk 76,1% en 87,1%). 28,3% van de 15-16-jarigen en 42,9% van de 17-18-jarigen heeft een vriendenkring waar de helft tot alle vrienden minstens 1 keer per maand dronken is.

Iets meer dan helft (53,0%) van de 15-16-jarigen heeft minstens 1 vriend die cannabis gebruikt. bij 17-18-jarigen is dit 66,8%. Het percentage jongeren waar de helft tot de hele vriendenkring cannabis gebruikt, is 11,0% (15-16-jarigen) en 16,0% (17-18-jarigen). Andere illegale drugs bevinden zich veel minder in de leefwereld van jongeren. 20,8% van de 15-16-jarigen en 28,0% van de 17-18-jarigen heeft minstens 1 vriend die andere illegale drugs gebruikt en respectievelijk 2,5% en 3,0% heeft een vriendenkring waar de helft of meer van de vrienden een andere illegale drug gebruikt.

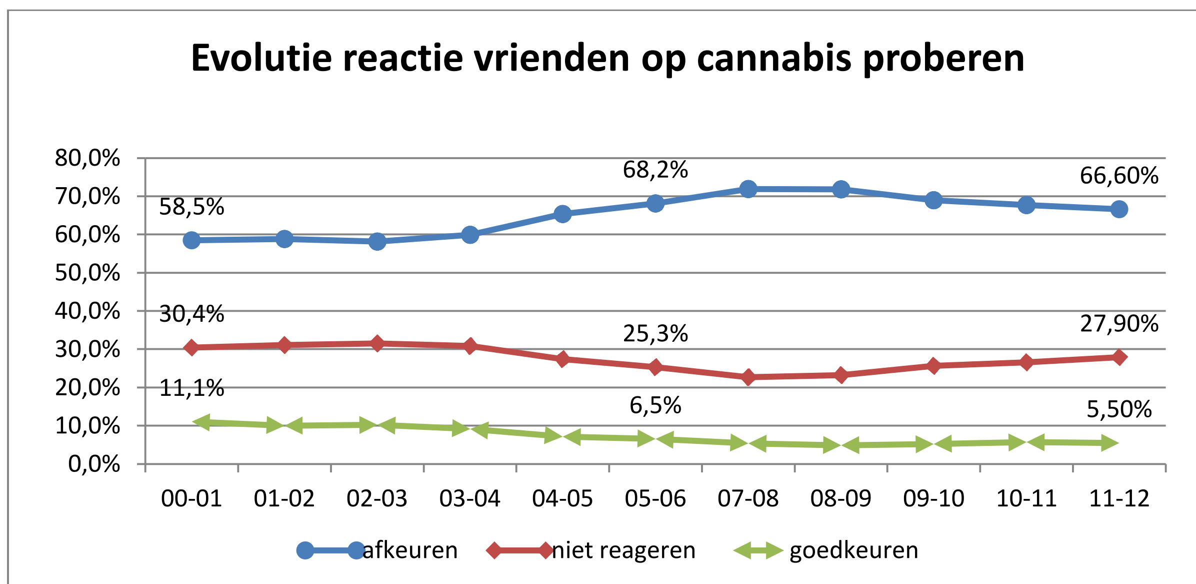
[11] Berekend op de gemiddelde beginleeftijden van 17-18 jarigen

66,6% van alle leerlingen verwacht dat hun vrienden het proberen van cannabis zouden afkeuren en 27,9% verwacht geen reactie. Voor het gebruiken van cannabis verwacht men strengere reacties van vrienden: 78,6% verwacht een afkeuring. Hoe ouder de leerlingen, hoe meer er onderscheid wordt gemaakt tussen het proberen van cannabis en het gebruiken van cannabis. Bij 12-14-jarigen zou 78,9% het proberen en 86,5% het gebruiken van cannabis afkeuren; bij 17-18-jarigen zou nog maar de helft (51,6%) het proberen van cannabis afkeuren, terwijl 69,4% het gebruiken van cannabis afkeurt. Zowel voor proberen als gebruik, verwacht slechts een minderheid een goedkeuring van zijn vrienden, dit zowel bij de jongere als bij de oudere leerlingen. Het onderscheid wordt vooral gemaakt door het feit dat bij de oudere groepen meer leerlingen geen reactie verwachten van hun vrienden.

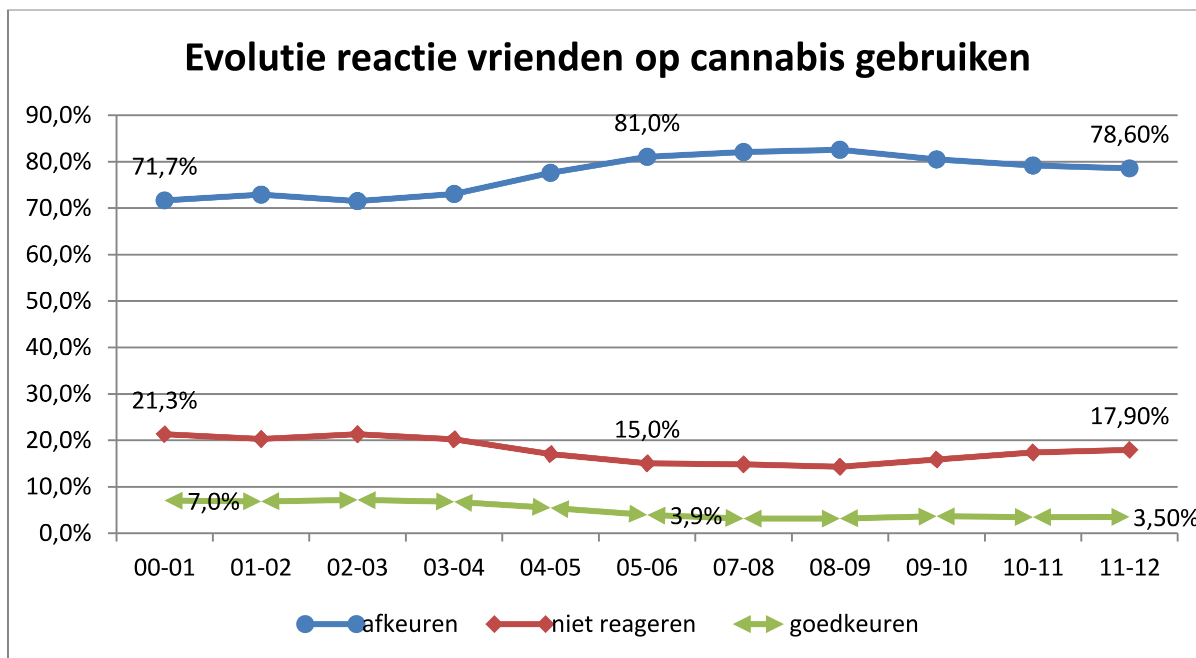
	Verwachte reactie van vrienden op het proberen van cannabis			Verwachte reactie van vrienden op het gebruiken van cannabis		
	afkeuren	niet reageren	goedkeuren	afkeuren	niet reageren	goedkeuren
12-14	78,9%	18,6%	2,5%	86,5%	11,9%	1,6%
15-16	60,7%	32,8%	6,5%	74,6%	20,9%	4,5%
17-18	51,6%	38,8%	9,6%	69,4%	25,0%	5,6%
jongens	57,8%	34,3%	7,9%	70,2%	24,3%	5,5%
meisjes	75,6%	21,4%	3,0%	87,3%	11,3%	1,4%
A-stroom	81,8%	16,2%	2,0%	88,9%	9,8%	1,3%
B-stroom	73,9%	23,7%	2,3%	80,3%	18,7%	1,0%
ASO	62,8%	30,4%	6,8%	80,6%	16,0%	3,4%
TSO	58,6%	34,4%	7,1%	72,7%	22,3%	5,0%
BSO	54,5%	37,3%	8,2%	63,2%	30,3%	6,5%
totaal	66,6%	27,9%	5,5%	78,6%	17,9%	3,5%

Jongens verwachten minder vaak een afkeuring van vrienden dan meisjes, dit zowel voor het proberen als voor het gebruiken van cannabis. In het BSO wordt minder onderscheid gemaakt tussen het proberen en het gebruiken van cannabis dan bij de andere onderwijsvormen.

Tussen de schooljaren 2003/2004 en 2008/2009 steeg het aantal jongeren dat verwachtte dat hun vrienden het 1 of meerdere keren proberen van cannabis zou afkeuren. Sindsdien is dit aantal terug aan het dalen. Dit betekent niet dat jongeren het proberen expliciet zouden goedkeuren (sinds schooljaar 2004/2005 daalt dit cijfer), maar dat jongeren vaker verwachten dat hun vrienden hier niet op zouden reageren.

Wel blijven jongeren een onderscheid maken tussen het experimenteren met cannabis en het gebruiken van cannabis. Sinds 2003/2004 stijgt het aantal jongeren dat verwacht dat hun vrienden het gebruik van cannabis zou afkeuren.

Zelf zou slechts 1,6% van de jongeren het goed vinden dat een vriend cannabis zou gebruiken. 61,6% zou bezorgd zijn en die vriend(in) erover aanspreken, 11,0% zou wel bezorgd zijn, maar die vriend(in) er niet over aanspreken.

Toegankelijkheid van middelen

51,2% van de jongeren onder de 16 jaar zegt gemakkelijk aan tabak te kunnen geraken en 59,9% zegt gemakkelijk aan alcohol te kunnen geraken. Respectievelijk 33,3% en 25,6% zegt resoluut niet aan tabak of alcohol te kunnen geraken. Gezien de huidige wetgeving, is dit een laag cijfer.

Onder de oudste leerlingen kan 50,7% gemakkelijk aan cannabis geraken. Hoewel andere illegale drugs dan cannabis minder frequent beschikbaar zijn, kan 21,7% gemakkelijk aan andere illegale drugs geraken.

De cijfers over de beschikbaarheid van de verschillende middelen liggen in lijn met de mate waarin vrienden deze middelen gebruiken.

Vertrouwenspersonen

Stel dat jongeren een probleem zouden hebben met alcohol of drugs, dan zou de overgrote meerderheid (85,1%) een vriend aanspreken. Toch blijven ook ouders heel belangrijk (51,9% zou hen aanspreken), al daalt hun invloed bij de oudere leerlingen (van 61,5% bij de jongste tot 41,9% bij de oudste). Broers en zussen zijn even belangrijk en staan op een gedeelde plaats met hun ouders. Hoewel 1 op 3 van de jongste leerlingen een leerkracht of een eerstelijnshulpverlening (CLB, De DrugLijn of JAC) zou aanspreken, daalt de populariteit van allebei tot 1 op 5 bij de oudste leerlingen.